

κές γιορτές. Πολλά βαφτίσια, τὸ καλοκαίρι, ἐγίνοντο στὴ Παναγία, στὸν Ἅγιο Νικόλα κλπ.

Ἐπίσης πολλές ἐκδρομὲς ἐγίνοντο στὴν Παναγία, Ἅγιο Νικόλα, Χροῦσα, στὴν Ἁγία Θεοδώρα (Βάστα), Μουσεῖο ἀρχαίας Λυκοσούρας κλπ.

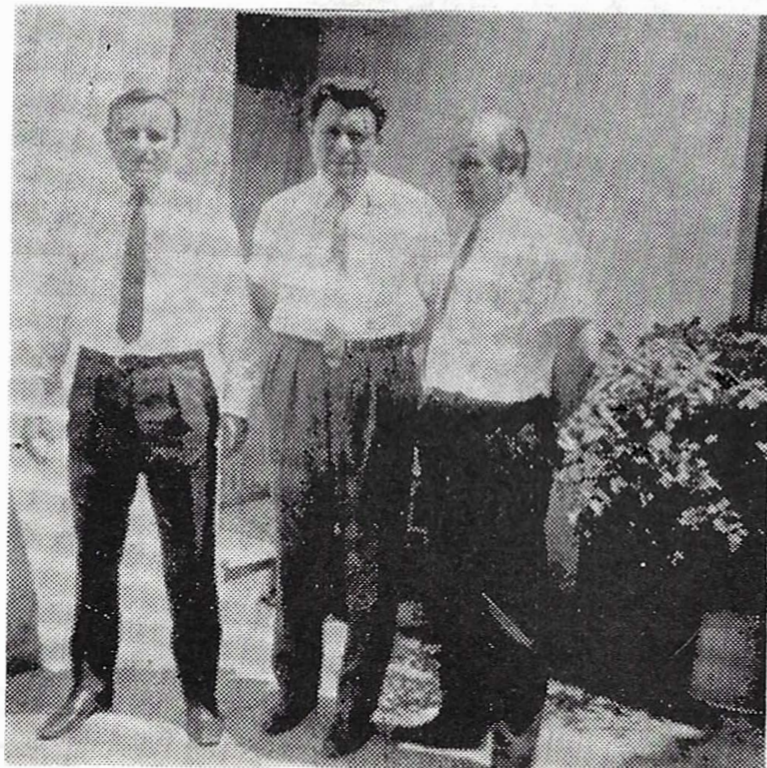
Πανηγύρια θρησκευτικὰ ἦσαν τοῦ Ἁγίου Νικόλα, στίς 9 Μαΐου, τῆς Παναγίας (15 Αὐγούστου), Ἁγίου Βασίλη, τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου (2 Μαΐου), Ἁγ. Γεωργίου, Ἁγ. Κυριακῆς κλπ.

Εἶχε καὶ τὸ Ἴσαρι, κυρίως μετὰ τὸ 1900, ἐξαίρετες σὲ ἦθος, ἀγωγή, μὲρφωσι καὶ ἐμφάνισι κοπέλλες, οἱ ὁποῖες ἐπεριβάλλοντο μὲ τὴν γενικὴ ἐκτίμησι καὶ ἔλαβαν σὰν συζύγους λαμπροὺς νέους ἐπιοτήμονας ἢ ἐπιχειρηματίας κλπ.

Μνημονεύοιμε μερικὲς, κυρίως ἐκεῖνες ποὺ ὑπανδρεύθηκαν ξένους καὶ ὄχι Ἰσραραίους.

Γεώρ. Ἄντ. Βουζίκας (πολλὲς φορὲς πρόεδρος), Θεώνη Ἄντ. Γ. Βουζίκα καὶ Γεώρ. Ἰ. Δρακόπουλος.

Οἱ ἀδελφοὶ Γεωργ. Ἄντ. Βουζίκα: Ἄπὸ ἀριστερά: Μάριος, μηχανολόγος (Οὐδαιγκτων), Ἀντώνης καὶ Παναγιώτης.

Οὕτω, ἀπὸ τὴν οἰκογένεια Ε. Ἀνδριοπούλου, ἡ Βοῦλα Ἀνδριοπούλου, ποὺ ἐφοίτησε στὴ Σχολὴ Χουρμουζίου Ἀθηνῶν, ἐγινε σύζυγος τοῦ ἀντιουνταγματάρχου Παν. Παπαγιαννάκου, μετέπειτα νομάρχου ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν. Ἀπὸ τὴν οἰκογένεια Κατριβαναίων ἡ Τασία Ἀθ. Κατριβάνου εἶχε ὑπανδρευθῆ τὸν Ἀθαν. Παπαχελά, δικηγόρο καὶ βουλευτὴ Μεσσηνίας.

Ἀπὸ τὴν οἰκογένεια Σακελλαριάδη, ἡ Μαρίκα Ἀγγ. Σακελλαριάδη ἔλαβε ὡς σύζυγον τὸν ἐκ Βάστα ἐπιχειρηματία στίς ΗΠΑ Ἀθανάσιο Κ. Γαλάνη. Ἡ Εὐανθία Ν. Σακελλαριάδη ὑπανδρεύθη τὸν γιατρὸ Ἀθ. Παπασαραντόπουλο, στὴν Καλαμάτα. Ἡ Τασία Ν. Σακελλαριάδη τὸν συμβ)φο Ἀθηνῶν Ἀλέξ. Ζαχαρόπουλο καὶ ἡ Παναγιώτα Ν. Σακελλαριάδη τὸν ἔμπορο Μπατζιάλα στὴν Τρίπολι.

Ἡ Πολυτίμη Ἰω. Κουτσουμάρη τὸν ἐκπαιδευτικὸ Ἄνδρ. Μπόζιωτή, ἀπὸ τὸ Δέλγα τῆς Ὀλυμπίας.

Ἡ Μαρία Φωτ. Τόγκα τὸν δικηγόρο Κων. Στυφούγια. Ἡ Γεωργία Ἀριστ. Ρούσσου τὸν Γεώργ. Καλογερόπουλο, ἔμπορο καὶ ἐπιχειρηματία, ἡ Νίκη Ἀρ. Ρούσσου τὸν Ἄγγ. Ρούσσο, τηλεγραφητὴ, ἡ Ὀλγα Χρ. Σιώρη τὸν Κων. Κωστόπουλο, ὑποδιευθυντὴ τοῦ ΤΕΒΕ Ἀθηνῶν, ἡ Κάκια Δ. Σιώρη τὸν ἴδην συνταξιούχο στρατιωτικὸ Χρ. Χριστόπουλο, ἡ Βαρβάρα Χρ. Ρούπα τὸν Γ. Γιαννακόπουλο, ἐπιχειρηματία, στὴν Καλαμάτα, κλπ.

Οἱ καλύτερες γιορτές, ποὺ συγκέντρωναν πολὺ κόσμο καὶ ἀπὸ τὰ γύρω χωριά, ἦσαν τοῦ Ἁγίου Νικόλα καὶ τῆς Παναγίας.

Στὸν Ἅγ. Νικόλο ἐγίνετο ζωηρὸ πανηγύρι μὲ πολλοὺς ξένους καὶ ἀπὸ Τρίπολι, Μεγαλόπολι, Καλαμάτα κλπ. Κάποια χρονιά εἶχε ἔλθει καὶ ἡ φιλαρμονικὴ τῆς Καλαμάτας στὸ πανηγύρι! Ἐστήνοντο πολλὲς παράγκες καὶ ἐγίνετο μεγάλη κατανάλωσις κρασιοῦ, μεζέδων, γλυκισμάτων κλπ. Οἱ χοροὶ μὲ λαϊκὰ ὄργανα, διαρκούσαν μέχρι ἀργὰ τὸ βράδυ.

Ἐκδρομὴ στὸν Ἅγιο Νικόλα διοργάνωσε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μεταπολεμικὰ καὶ ὁ Σύλλογος τῶν Ἰσραραίων μὲ πολλὴ ἐπιτυχία.

Διασκεδάσεις καὶ χοροὶ ἐγίνοντο τὰ παλαιὰ χρόνια, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ σπῖτια, καὶ στίς συνοικίες, ὅπως στὸ «Ἀλωνάκι» στὰ Βελέικα — στὸ κάτω μέρος τοῦ χωριοῦ, καὶ στὸ μικρὸ ἄλωνι ἐμπρὸς στὸ σπῖτι τοῦ Δ. Τσαγκόγιωργα (Παλιβάκου), ποὺ σήμερα ἀνήκει στοὺς κληρονόμους τοῦ Ἰω. Α. Κατριβάνου.

Ἄς μιλήσωμε τώρα καὶ γιὰ τὰ γλέντια τῆς ἀπόκριας καὶ τοῦ Πάσχα.

Πρὸ τοῦ 1900, οἱ γιορτὲς αὐτὲς εἶχαν περισσότερο λαϊκὸ χαρακτῆρα καὶ ἦσαν ζωηρότερες.

Οἱ παλαιοὶ ἐνθουμοῦνται ὅτι κάποιος ἀστυνόμος, ποὺ ὠνομάζετο Παπαγεωργακόπουλος, ἔμπαινε πρῶτος στὸ χορὸ κι' ἄρχιζε ἕνα μεγάλο ξεφάνισμα μὲ διάφορα τραγούδια καὶ χορευτικὲς φιγοῦρες.

Τότε — ἂς σημειωθῆ — οἱ ἀστυνόμοι ἦσαν ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ, πολὺ δὲ ἀργότερα ἤρθαν ἀξιωματικοὶ ἢ ὑπαξιωματικοὶ Χωροφυλακῆς.

Στίς γιορτὲς τῆς ἀπόκριας καὶ τοῦ Πάσχα ἄνοιγαν τὸν χορὸ στὸ «Ἀλώνι» πρῶτοι ὁ γέρο Βασίλης Ρούπας (Ντούσιας), οἰκογενειακῶς, ὁ ἀδερφός του Γεώργιος Ρούπας (Μαργανᾶς), ὁ Χρ. Ἀσ. Σιώρης, ὁ Φώτης Κ. Σιώρης κ.ἄ.

Ἐπειτα ἔμπαιναν κι' ἄλλοι, νέοι, νέες, ἡλικιωμένοι καὶ ὁ χορὸς εἶχε 2 — 3 στροφὲς (γύρους).

Συνήθως, οἱ παλαιοὶ χορευταί, ὅταν ἐχόρευαν πρῶτοι, ἔλεγαν δικό τους τραγούδι! Ὁ γέρο Γιάννης Θ. Ξηρόκωστας ἔλεγε τό: ψηλὰ ποὺ εἶσαι σὶν οὐρανὸ, ροδακινιά... Ὁ Φώτης Σιώρης: πότε θὰ βάλω ἐγὼ πανί. Ὁ Θ. Σιώρης (Σελούλιας) τὸ «μάζω, μηλιά, τὰ μῆλα σου», ὁ γέρο Πᾶνος Ρούπας (Κακαβούλιας) τὸ «νάεικα νεράτζι νάριχνα στὸ πέρα παρεθύρι...». Καὶ ὅταν ἔμπαινε μαζὶ μὲ τὴ γυναῖκα

του Γιαννούλα (πού ήταν κοντή), έλεγε: να μη σου κακοφάνηκε, Κοντούλα, μωρή κοντούλα...». Ο Θαν. Κ. Οικονομόπουλος τὸ «ἀρρώστησα βαρυόμοιρος 45 ἡμέρες... ἢ τὸ εὐτράπελο «Γιδόγιαννος ἀρρώστησε μέσα στὸ γιδομάντρι»...

Τελευταῖος χόρευε, ὁ γέρο Γιώργης Ζιόμπολας (Τρόχαλος), ψηλὸς μὲ μαῦρα γιαλιὰ καὶ μαγκούρα, χόρευε λίγες στροφές τὸ τραγούδι του «τὶ τότε ζηλεύεις Βέρω μ' τὸν ψηλὸ τὸν ἄντρα καὶ τὸν ἀκαμάτη...».

Ἐμπαιναν ἐπίσης οἱ Τσουτσουμπραῖοι (Μπεγιαῖοι), ὁ Δ. Λάμπρος (Λαρδούκας), οἱ νεοφερμένοι «Ἀμερικάνοι», ὁ Σαρ. Σιώρης, ὁ Δ. Ἀσ. Σιώρης, ὁ Ἀντ. Βουζίκας, ὁ Χαρ. Μπάκας, ὁ Ν. Νιαούρης, οἱ Τασιοπουλαῖοι, Κατριβαναῖοι, Δρακοπουλαῖοι κλπ.

Ἄλσημνητος εἶχε μείνει ὁ ψεύτικος γάμος, πού εἶχε γίνει τὸ 1899 ἢ 1900, μὲ τὸ τραγούδι «Ἐλα βρὲ Χαραλάμπη νὰ σὲ παντρέψωμ...». Γαμπρὸς ἦταν ὁ Δημ. Γιαν. Ροῦσσοσ καὶ νύφη ὁ Τσανόγιαννης, πού τὸν ἔντυσαν γυναῖκα μὲ «βέλο» χρωματιστὸ (ἦταν τῆς παλιᾶς Δημαρχίας Πηνελόπης Ἀ. Κατριβάνου (τὸ γένος Ἀνδριοπούλου, ἐκ Κραμποβοῦ). Ἐγύρισαν ἔλα τὰ σπῖτα καὶ ἐπροκάλεσαν παντοῦ χαρὰ καὶ θυμηδία. Ὁργανωτὴς ἦταν ὁ Ἄθαν. Σακελλαρίου (Παπακαρμύρης), πού μετανάστευσε στὴν Ἀμερικὴ καὶ προσέφερε πολλὰς ὑπηρεσίες σὲ γνωστοὺς καὶ ἀγνωστοὺς μετανάστες, ὡς ἄμισθος πρόξενος.

Ἄλλοι, πού ἔλαβαν μέρος στὸν γάμο αὐτό, ἦσαν ὁ Γιάννης Δ. Πέρρος, ὁ Γ. Λειβαδίτης, ὁ Γ. Σωτηρόπουλος, ὁ Θ. Ζορμπᾶς (Κολοκοτρώνης), οἱ Ἀνάστος, Θεμ. καὶ Ἄνδρ. Κώτσιρας, οἱ Ἀσημ. καὶ Σωτ. Τίγκας κ.ἄ.

Μετεμφιέζοντο οἱ Χαρ Βελῆς, Γ. Ξηρόκωστας (Κούνουπας), Θ. Ζορμπᾶς, ὁ Ἀσημ. Τσουτσουμπρῆς (ὁ μετέπειτα ἱερεὺς), Δ. Λαρδούκας (μεγάλος χορατατζῆς).

Ἀπὸ τοὺς νεωτέρους χορευτὰς καὶ γλεντιζέδες σημειώνομε τοὺς Ἄθαν. Δ. Σιώρη (πού ἔπαιζε καὶ βιολί), Κυρ. Κυριακόπουλο, Ἀθ. Θεοφ. Σιώρη, Ἡλ. Ἰ. Ἡλιόπουλος, Θ. Χρόνη, Κ. Τζέμη (Μαδοῦρος), Παν. Ἀρ. Ροῦσσο, Ἀπ. Γ. Σωτηρόπουλο, Δημ. Χ. Βελῆ, Δημ. Π. Στάγκα, Π. Γ. Μεντῆ κ.ἄ. Κι' ἀπὸ τὶς κοπέλλες (πού ἦσαν τότε ἀνύπαντρες), τὶς Γεωργ. Ἀθ. Ροῦσσο, Παγώνα καὶ Στέλλα Μπάκα (Ἰ. Ρούπα), Μαρία Χρ. Ζιόμπολα, Ἀθανασία Γ. Μεντῆ, Παναγιώτα Γαλάνη κ.ἄ.

Ἀποψὶς τοῦ Ἰσορι ἀπὸ τὸν δρόμο τοῦ Σταθμοῦ. Ὀνηλάτης ὁ Παν. Ἀρ. Ροῦσσοσ τ. δικαστικὸς ὑπάλληλος.

ἸΣΑΡΑΪΪΚΕΣ ἹΣΤΟΡΙΕΣ

(Τὰ παλιὰ καλὰ χρόνια)

Τοῦ ΒΑΣΙΛΗ Π. ΖΙΟΜΠΟΛΑ

Ἐκεῖ πρὸς τὶς κορφές τοῦ ὄρους Νόμα, ἔχει στήσει τὸ θρόνο του τὸ ἀγαπημένο μου χωριό. Κάποτε ἦταν μεγάλο, ὠραῖο καὶ εὐτυχιμένο. Ἦταν τὸ ὠραιότερο καὶ τὸ καλύτερο τῆς περιοχῆς. Καὶ τώρα εἶναι μεγάλο, πολὺ μεγάλο, ἀλλὰ μόνον σὲ σπῖτα. «Ἄν τὰ δάκτυλα χάθηκαν, ἔμειναν ὅμως τὰ δακτυλίδια», ὅπως λέει καὶ ὁ λαός.

Ἀπὸ τὶς κορφές πού εἶναι κτισμένο, ὁ ἀπὸ θεόρατο μπαλκόνι ἀγγναντεύει τὰ

Ὠραιότατη ἐσωτερικὴ φωτογραφία τοῦ Ἰσορι, παρμένη ἀπὸ τὴν κεντρικὴ βρύση. Στὸ βάθος τὸ ταχυδρομεῖο καὶ τὸ κωδωνοστάσιο τοῦ Ἁγιο Νικόλα.

βουνά και τους κάμπους της 'Αρκαδίας και της Μεσσηνίας και λέει σε όσους το αντικρύζουν και κουνάν το κεφάλι τους.

— Τί με τηράτε! 'Εγώ είμαι το 'Ισαρι, που ήμουν μιὰ φορά πρωτεύουσα Δήμου, που ήμουνα ἐμπορικὸ κέντρο τῆς Μεγαλοπόλεως, τῆς 'Ολυμπίας, τῆς ἀπάνω Μεσσηνίας και μέρους τῆς Γορτυνίας. Εἶχα ἑλληνικὸ σχολεῖο, ταχυδρομεῖο, ἀστυνομία, εἶχα ἀνθρώπους με πολλὰ χρήματα, εἶχα, και τί δὲν εἶχα:....

Μὴ φοβᾶσθε! Μὴ κουνᾶτε τὸ κεφάλι! Δὲν πρόκειται νὰ πεθάνω. Πρέπει νὰ ζήσω γιατί τὰ παιδιά μου ἀργότερα θὰ με χρειαθοῦν. 'Εγὼ ἐγέννησα ἐξαίρετα παιδιά, θαυμάσιους ἀνθρώπους και δὲν θὰ με ἀφήσουν νὰ χαθῶ. Μοῦ κόπηκαν βέβαια τὰ φτερά μου και ἰώρα δὲν μπορῶ νὰ πετάξω, ὅπως πρῶτα...

Αὐτὰ λέει τὸ ὄμορφο χωριὸ σε ὅσους κουνᾶν τὸ κεφάλι τους και τὸ λυποῦνται γιατί θυμοῦνται τὰ παλιὰ μεγαλεῖα του. Μήπως ὅμως γέρασε; "Ὁχι! Δὲν ἐγέρασε! Δὲν ἐγέρασε — τὰ χωριά δὲν ξέρουν γερατειὰ — μόνὸ κατὰ καιροὺς ξαποσταίνουν και ὀτερνὰ παίρνουν φόρα και γίνονται καλύτερα ἀπὸ πρῶτα!

"Ὀμιλος 'Ισαραίων. Διακρίνονται οἱ 'Ιω. 'Αθ. Ντόρντας, ἱερεὺς, Β. Π. Ζιόμπολας, 'Ιω. Ρούπας (Κολιτήρης), 'Ελένη Συντέτου - Ζιόμπολα, Θ. Κυριαζῆς (Κατσιέπας) κ.ἄ.

Τέτοια χωριά, χωριά σὰν τὸ 'Ισαρι, δὲν πεθαίνουν και ἂν εἶναι γραφτὸ νὰ πεθάνουν τότε θὰ παλαίψουν σὰν τὸν Παλιὸ Διγενῆ στὰ «Μαρμαρένια ἀλώνια» και θὰ σειστῆ ὁ τόπος...

Καημένο χωριὸ μας, τί νὰ σοῦ πρωτοθυμηθοῦμε! Τί νὰ σκεφθοῦμε και νὰ μὴν πονέσει ἡ καρδιά μας και ὕστερα χωρὶς νὰ τὸ νιώσουμε κάποιος δάκρυ θὰ κυλήσει στὸ πρόσωπό μας....

'Ὁ νοῦς ὄλων μας, ὄλων τῶν παιδιῶν σου, ὅπου τῆς γῆς και ἂν εἴμαστε ἡ καρδιά σφίγγεται ὅταν ἀκούει τὴ λέξη 'Ισαρι και τὸ μυαλό μας τὴν ἡμέρα, ἀλλὰ και τὴν νύκτα ἀκόμη με τὰ ὄνειρα βρίσκεται και πλανιέται μέσα στοὺς δρόμους σου στὴν πλατεῖα, στὶς πλαγιές και στὰ καταρράχια σου. Βλέπουμε με τὰ μάτια τῆς ψυχῆς και τῆς φαντασίας, τὰ ὄραϊα σου σπίτια στὴν πλαγιά, βλέπουμε τὴν ὄμορφη ἐκκλησιά μας, τὸν 'Αγιο Νικόλα με τοὺς παλιούς γέροντας παπάδες, βλέπουμε, και τί δὲν βλέπουμε!

Και κάποια γιαγιά 'Ισαραίσα ἐκεῖ στὰ ξένα, ξερριζωμένη ἀπὸ τὸ χωριὸ τῆς τὸ 'Ισαρι, κάπως ἔτσι λέει τὴν ἱστορία τοῦ χωριοῦ τῆς στὰ μικρά τῆς ἐγγόνια.

Παλαιοί... νέοι τοῦ χωριοῦ. Πρῶτη σειρά: Νικ. Γ. Μεντῆς (Καραγιάννης), Ν. Χρ. Σιώρης (Σκαρτοόρας), 'Αρ. Δ. Σιώρης, 'Αθ. 'Ι. Πέτρος. Δεύτερη σειρά: 'Αθ. 'Ηλ. Παυλόπουλος, 'Ασ. Γ. Δρακόπουλος, Νικ. 'Αθ. Δούκουρας, Χρ. 'Αλ. Παρασκευόπουλος, Γρηγ. Χ. Κατριβάνος.

«Μιὰ φορά και ἓνα καιρό, παιδιά μου, ὅταν ἐγὼ ήμουνα στὰ χρόνια σας, τὸ χωριὸ μου ἦταν μεγάλο και τρανό.

— Κατὰ ποῦ εἶναι τὸ χωριὸ σου γιαγιά;

— 'Εκεῖ μακριά, ἀπάνου σε ἓνα βουνό. 'Εκεῖ παιδιά μου τὰ χρόνια ἐκεῖνα οἱ ἄνθρωποι εἶχαν φτώχεια, ἀλλὰ ἤφεραν νὰ καίρωνται τὴ ζωὴ. Εἶχαν κάθε ἡμέρα γλέντια και χαρὲς και ὅταν δούλευαν ἀκόμη τραγουδοῦσαν! Τὶς στενοχώριες τὶς ἔδιωχναν. Σειότανε τὸ χωριὸ ἀπὸ τὰ γλέντια και τοὺς χορούς, στὶς γιορτές και στὰ πανηγύρια, στοὺς γάμους, και πὶδὸν πολλὸ στὶς ἀποκριές και τὴ Μεγάλη Λαμπρὴ.

— Θὰ ἦντανε πλούσιοι γιαγιά γι' αὐτὸ γλεντάγαμε!

— "Ὁχι, παιδιά μου, δὲν ἦντανε πλούσιοι, ἦντανε ὄλοι οχεδὸν φτωχοί, ἀλλὰ ξέρανε νὰ ζήσουνε! Οἱ πλούσιοι, παιδιά μου, δὲν γλεντᾶνε οὔτε χορεύουν γιατί

Δημήτρης 'Ασημ. Σιώρης με τὴ γυναῖκα του Γαρούφω Σιώρη (θυγατέρα τοῦ Παπαθανάση Σιώρη).

έχουνε σκοτούρες, τί θα κάμουν τὰ λεφτά. Δὲν μποροῦν νὰ χαροῦν τὴ ζωὴ, τοὺς τρώει ἡ συλλογισμὴ!

— Σὺ, γιαγιά, τί δουλειὰ ἔκανες;

— Ἐγὼ παιδιά μου ζήμουνα βοσκοπούλα. Τὴν ἀνοιξὴ ποὺ εἶναι τὸ ἀνθοστόλι- στο πανηγύρι τῆς φύσης ἐγὼ ἔβσοκα τὰ πρόβατά μας ἐκεῖ στὶς πλαγιές καὶ στὰ καταρράκια τοῦ χωριοῦ μου καὶ ἔλεγα ὠραῖα τραγούδια.

— Καὶ τώρα, γιαγιά, μπορεῖς νὰ μᾶς εἰπῆς ἕνα ὠραῖο τραγοῦδι σὰν αὐτὰ ποὺ ἔλεγες τότε;

— Ἄφοῦ θέλετε παιδιά μου δὲ θὰ σᾶς καλᾶσω τὸ κατήρι:

«Οὔλα τὰ πουλάκια ζυγὰ - ζυγὰ
τὰ κελιδονάκια ζευγαρωτὰ
τῶρημο τ' ἀηδόνη τὸ μοναχὸ
περπατεῖ στοὺς κάμπους μὲ τὸν ἀητὸ
περπατεῖ καὶ λέει καὶ κελαηδεῖ.

.....
Σᾶς ἄρεσε παιδιά μου;

— Μᾶς ἄρεσε, γιαγιά. Γιὰ πές μας, γιαγιά, ἦταν ὠραῖα ἐκεῖ;

— Ὅλα τὰ βουνὰ καὶ τὰ καταρράκια, παιδιά μου, εἶχαν πηγές καὶ ποταμάκια, ποὺ τὰ διαμαντένια καὶ κρουσταλλένια νερά τους ἔτρεχαν μέσα ἀπὸ ἄνθη καὶ πρα- σινάδες, μουρμευρίζοντας. Γλυκὸ ἀεράκι μὲ ἀρώματα φυσοῦσε πάντοτε ἀπὸ τὰ κα- ταπράσινα βουνὰ καὶ τὶς ἀνθισμένες πλαγιές. Σὲ ὅλα τὰ βουνὰ καὶ τὰ καταρράκια ἔβσοκαν γίδια, πρόβατα βόδια καὶ ἄκουες τὰ τροκάνια καὶ τὶς φλογέρες νὰ κάνουν μιὰ γλυκεῖα μουσική. Τὰ πουλάκια καὶ πρὸ πάντων τὰ ἀηδόνια μέσα ἀπὸ τὰ πυκνὰ δένδρα καὶ τὶς ρεματιές, ἔστελναν στὸν Πλάστη μιὰ γλυκεῖα μελωδία. Ὅταν βασί- λευε ὁ ἥλιος γυρίζαμε ὅλοι στὸ χωριὸ μὲ χαρὲς καὶ γέλια καὶ κτύπαε γλυκὰ ἡ καμπάνα τοῦ χωριοῦ γιὰ τὸν ἑσπερινό. Κεῖνὴ τὴν ὥρα στὰ μακρυνὰ βουνὰ ἔβγαине στρογγυλὸ χρυσὸ τῆς νύχτας τὸ φεγγάρι καὶ ἔλεγε: Μὴν βλέπω ὄνειρο;

— Καὶ τώρα, γιαγιά, εἶναι ἔτσι ὠραῖα;

— Ὅχι, παιδιά μου! Τώρα τὰ τροκάνια καὶ οἱ φλογέρες σταμάτησαν, τὰ που- λάκια ἔφυγαν καὶ δὲν κελαηδοῦν πᾶ, οἱ πλαγιές δὲν ἔχουν πολλὰ λουλούδια, ὅπως τότε.....

— Γιατί, γιαγιά;

— Οἱ ἄνθρωποι παιδιά μου υτολίζουν τὸν τόπο. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι φεύγουν καὶ λιγοστεύουν, τότε χάνονται καὶ οὔλα τὰ καλὰ.

— Θὰ ξαναγίνουν πάλι αὐτὰ, γιαγιά;

— Θὰ ξαναγίνουν, παιδιά μου, ὅταν πάλι τὸ χωριὸ γίνῃ μεγάλο σὰν καὶ πρῶτα.

— Γλέντια καὶ χοροὶ γίνονται τώρα στὸ χωριό, γιαγιά;

— Ὅχι παιδιά μου. Ποῖος νὰ γλεντήσει; Οἱ νέοι ὅλοι ἔφυγαν καὶ κεῖ στὸ χω- ριὸ ἔμειναν κἀτι γέροι ποὺ σμίγουν ἐκεῖ στὴν πλατεῖα καὶ λένε τὰ περασμένα.

— Ἄφοῦ, γιαγιά, εἶχες τόσο ὠραῖο χωριὸ γιατί ἔφυγες;

— Μὲ πῆρε καὶ μένα τὸ ποτάμι παιδιά μου! Μὲ πῆρε ὁ μπαμπάς σου καὶ μὲ ἤφερε ἐδῶ στὰ ξένα.

— Θὰ ἤθελες γιαγιά νὰ ξαναπᾶς στὸ χωριὸ σου;

— Παιδιά μου αὐτὸ εἶναι τὸ ὄνειρό μου. Νὰ ξαναγυρίσω στὸ χωριὸ μου, νὰ πῶ καθαρὸ καὶ δροσερὸ νερὸ ἀπὸ τὶς βρύσες του, νὰ ἀνασάνω καθαρὸ ἀέρα. Θέλω νὰ γυρίσω ἐκεῖ στὸ σπιτάκι μου ποὺ εἶναι τώρα κλεισμένο, νὰ ἀνάψω τὴ φωτιὰ στὸ τζάκι, νὰ ρίξω τὸ σάϊομα ἐκεῖ στὸ παραγώνι καὶ νὰ ξαπλώσω καὶ νὰ θυμηθῶ τὰ πα- λιά ὠραῖα χρόνια.....

— Ἐδῶ, γιαγιά, δὲν ἔχεις ἀπὸ ὅλα;

— Ἐχω, παιδιά μου, ἀλλὰ δὲν μὲ εὐχαριστοῦν! Στὸ χωριὸ μου, ποὺ εἶναι καὶ χωριὸ σου, εἶναι ὅλα καλύτερα! Ἐκεῖ στὸ χωριὸ μας ὅλα μοῦ μιλᾶνε, ὅλα μοῦ εἶναι εὐχάριστα. Εἶπε προχθὲς ὁ μπαμπάς σου, ὅτι τοῦ χρόνου θὰ πᾶμε ὅλοι στὸ χωριὸ

καὶ θὰ μείνουμε οὔλο τὸ καλοκαίρι. Καὶ εἶπε ἀκόμα ὅτι θὰ φτιάξω καὶ θὰ συγυρίσω καὶ τὸ σπῆμα καὶ κάρηκα τόσο πολὺ. Τοῦ εὐχάρηκα τοῦ μπαμπά σου χίλιες φο- ρές. Ἐκεῖ παιδιά μου ὅταν πᾶμε θὰ σᾶς εἰπῶ πολλές ἱστορίες. Ἄπὸ ἐδῶ δὲν μπο- ρεῖτε νὰ καταλάβετε ὅλα αὐτὰ ποὺ σᾶς λέω. Ἐκεῖ αὐτὰ ποὺ σᾶς λέω θὰ τὰ βλέπετε κιόλας. Θὰ τὸ ἀγαπήσετε καὶ σεις τὸ χωριὸ μας γιατί τοῦ ἀξίζει! Τώρα πολλοὶ ξε- νιτεμένοι παιδιά μου, κατάλαβαν ὅτι τὸ χωριὸ μας εἶναι ὠραῖο καὶ καλὸ, ὅτι δίνει τὴν ὑγεία καὶ τὴν χαρὰ καὶ ἀποφασίσανε νὰ φτιάξουν καὶ νὰ διορθώσουν τὰ σπῆμα τους, μερικοὶ μάλιστα ἀγόρασαν καὶ οἰκόπεδα καὶ σκέπτονται νὰ πηγαίνουν στὸ χω- ριὸ νὰ κάθωνται ὅταν μποροῦν καὶ μερικοὶ θέλουν νὰ περάσουν τὰ γερατειά τους ἐκεῖ καὶ νὰ τοὺς θάψουν ὅταν πεθάνουν στὸ κοιμητήρι τοῦ Ἁγίου - Πέτρου.

Αὐτὰ καὶ ἄλλα πολλὰ λένε οἱ γιαγιές, στὰ ἐγγόνια τους ἐκεῖ στὰ ξένα.

Ἐκεῖ πάλι στὴν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ σμίγουν οἱ γέροι καὶ λένε — τί ἄλλο θὰ εἰποῦν οἱ γέροι; — λένε γιὰ τὰ παλιά. Ἐκεῖ τοὺς βλέπεις καμπουριασμένους νὰ ἀκουμπᾶνε ἀπάνου στὰ ραβδιά τους.

Ἐτοῦτοι οἱ γέροι, ποὺ τώρα τοὺς βλέπεις καὶ τοὺς λυπᾶσαι, κάποτε κἀτι ἦσαν!... Θυμοῦνται καὶ τί δὲν θυμοῦνται!

Ἐνας λέει στοὺς ἄλλους γιὰ τὶς γιορτὲς καὶ τὰ πανηγύρια τοῦ παλιοῦ καιροῦ. Τοὺς μολογᾷ σὲ ποῖα πανηγύρια πῆγαινε, πῶς κανένας δὲν τὸν ἔφτανε στὸ χορὸ — Τώρα δὲν μπορεῖ νὰ πάρῃ τὰ πόδια του, ἔγιναν κούτσουρα τὰ ἔρμα — κανένας δὲν τὸν ἔφτανε στὰ τραγούδια — κανένας δὲν μπόρει νὰ πάρῃ τὰ τραγούδια του — ἀπὸ ποῦ τοῦ φέρνανε νυφάδες — δὲν μπόρει νὰ κάμῃ πέρα τοὺς συμπεθέρους — πῶς στὸ τέλος πῆρε τὴ γριά του, καὶ τέλος πῶς ἀπάνου σὲ ἕνα μεθύσι παραξηγή- θηκε μὲ κἀτι Μπασταίους καὶ κόντεψε νὰ σκοτωθῶνε!

Ἄλλος πάλι μολογᾷ γιὰ γιδοπρόβατα, γιὰ μαντριά, γιὰ στρουγγες, γιὰ ἄ- νοιζες καὶ εἶπε:

— Μιὰ φορὰ ἤμασταν ομίχτες μὲ τὸν κακομοῖρη τὸν Χαραλάμῃ καὶ εἶχαμε τὴν στρουγγά στὴν «Παλιόλακα». Ἦτανε μιὰ χρονιά, τί χρονιά λένε ἐσεῖς! Χορτά- ρια μὲ τὸ δρεπάνι! Ἄρμειγαμε τὰ πρόβατα καὶ ἄρμειγμοὺς δὲν εἶχανε. Ἐβαλα τότε θυμᾶμαι 40 ὄκ. βούτυρο, ἔσε πᾶ τὸ τυρὶ καὶ τὶς μουτζῆθρες. Τὴν ἄλλη χρονιά μοῦ ἔκοψε τὸ ἀγρίμι δυὸ σφαχιά. Ἀπὸ τότε τὸ πρᾶμα πῆρε τὸν κατήφορο.

Ἄλλος γέρος μολογᾷ πῶς περνᾶνε οιακά του στὴ Μεσοῖνια ποὺ πηγαίνανε γιὰ ἀζίνα. Ξεχώριζε τὰ καλὰ ἀφεντικά ἀπὸ τὰ στρημημένα καὶ ἔλεγε:

— Κατὰ τὰ ἀφεντικά γινότανε καὶ ἡ δουλειά. Ἄν τὸ ἀφεντικὸ δὲν ἤφερνε γουρνοπούλα νὰ φᾶμε, ἐμεῖς τοῦ γεμίζαμε τὸ ἀμπέλι... γουρνοπούλες!

Ἄλλος πάλι μολογᾷ γιὰ τὰ καλὰ χρόνια ποὺ γινόντανε γεννήματα καὶ δὲν εἶχανε ποὺ νὰ τὰ βάλουνε.

Ἄλλοι μολογᾶνε ἀπὸ ποῦ ἐρχότανε κόσμος γιὰ τὸ γαιρὸ τὸ Γαβαλᾶ καὶ ἔ- λεγαν:

— Ἄπ' ἄκριη κόσμου ἐρχόντανε ἄνθρωποι γι' αὐτὸν τὸν γιατρό. Ὁ Γαβαλᾶς ἤξερε οὔλες τὶς ἀσθένειες καὶ ἀπὸ τοὺς φτωχοὺς δὲν ἔπαιρνε λεφτά. Θεὸς σκωρῆ- στον!

Μερικοὶ γέροι μιλᾶνε ἀγιοτικά, γιὰ ἐκκλησίες, γιὰ τοὺς καλοὺς πατέρες τοὺς παλιούς καὶ γιὰ τὸ μεγάλο πανηγύρι στοῦ Βουλκάνου ποὺ τὸ εἶχαν τάμα καὶ πῆ- γαιναν κάθε χρόνο.

Ἄλλοι πάλι γέροι λένε γιὰ τὸν πόλεμο τοῦ 97. Ἄλλοι γιὰ τὸν πόλεμο τοῦ 1912 — 1913. Λένε γιὰ τὶς μάχες ποὺ ἔκανανε, λένε γιὰ τὶς δόξες καὶ τὰ μεγαλεῖα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐνας δὲ γέρος μολογᾷ στοὺς ἄλλους τὶς ἱστορίες τοῦ 21 ὅπως τὶς εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὸν παπούλη του καὶ λέει:

— Τότε σὸν ξεσηκωτὸ τὸ χωριό μας εἶχε διαλεκτὰ παλληκάρια μὲ καπεταναίους τὸν Σιώρη, Κατριβᾶνο καὶ ἄλλους. Πήρανε μέρος σὲ ὅλες τὶς μάχες. Οἱ ἀραπάδες τοῦ Μπραΐμη ἔκαψαν τὸ χωριό μας ἐπειδὴ οἱ Ἰσραῖοι τοῦ ἔκαψαν τὴν γούνα καὶ τὸν ντρόπασαν. Τοῦ σκοτώσαν 300 στρατιῶτες καὶ ἀπὸ τοὺς Ἰσραῖοι σκοτώθηκαν 16 παλληκάρια. Καὶ μαζί μ' αὐτὰ τοὺς μολογᾷ τι ἔπαθε ὁ γέρο Ἀλέξης ὁ Ζιόμπολας ποὺ πῆγε ἐπὶ κεφαλῆς μιᾶς ἐπιτροπῆς Ἰσραῖων πρὶν τὴν ἐπανάσταση τοῦ ἀγᾶ τοῦ Λονταριοῦ γιὰ νὰ τὸν παρακαλέσουν νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ κείνη τὴ χρονιά ἀπὸ τὴ δεκάτη. Ἐκεῖ κοντὰ στοῦ Κούρταγα ποὺ πέρναγαν βρῆκαν μιὰ κελωνοφωλιὰ μὲ πολλὰ αὐγά καὶ κάποιος ἀπὸ τὴν παρέα εἶπε: «Ἄς τὰ πάρουμε νὰ τὰ πᾶμε τοῦ ἀγᾶ νὰ τὸν μαγαρίσουμε καὶ νὰ τοῦ εἰποῦμε ὅτι εἶναι περδικαύγουλα».

Ὁ ἀγᾶς τοὺς καλοδέχθη, τοὺς εὐχαρίστησε γιὰ τὸ δῶρο, τοὺς ἐχάρισε τὴ δεκάτη καὶ μετὰ τοὺς ἔβαλε τραπέζι νὰ φᾶνε ἐπειδὴ εἶχαν δρόμο. Τοὺς ἔφτιασε τραχανᾶ καὶ ἔδωσε ἐντολὴ καὶ ἔρριξαν μέσα ὄλα τὰ αὐγά. Μαζί τους στὸ τραπέζι ἔκατσε καὶ ὁ ἀγᾶς καὶ ἔτρωγε. Κάποια στιγμὴ ὁ γέρο Ἀλέξης εἶπε: «Ἄγᾶ μου νοσιμότερο τραχανᾶ δὲν ἔχουμε φαγωμένον». Τότε εἶπε ὁ ἀγᾶς — «Ὁ τραχανᾶς ἔγινε ταρανανᾶς γιὰτὶ ἔχει μέσα οὖλα τὰ αὐγά ποὺ μοῦ φέρατε γι' αὐτὸ· εἶναι νόστιμος...

Οἱ δικοὶ μας κατάλαβαν τὸ πάθημά τους, ἀλλὰ δὲν εἶπαν τίποτα, συνέχισαν τὸ φαγητό τους. Στὸ δρόμο ποὺ ἐρχόντανε τὸ φυσάγανε καὶ δὲν κρύωνε!!

Ἔλεγε καὶ ἄλλες πολλὲς ἱστορίες γιὰ τὸ 21 ποὺ δὲν εἶχαν τελειωμό.

Ἄλλοι γέροι λένε γιὰ τὴν Ἀθήνα καὶ τὴν Ἀμερικὴ ποὺ πῆγαν. Μερικοὶ ποὺ ἐρχόντανε ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ τοὺς ρώταγαν οἱ χωριανοί: «Ἦφερες Γιώργη, πᾶ καννιά πεντάρη;». «Ἦφερα νὰ φᾶνε καὶ τὰ γκόνια μου». Καὶ τὴν ἄλλη χρονιά τήραε γιὰ μοιακὰ χωράφια!!

Μερικοὶ γέροι λένε τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια.

Ἐκεῖ ὅπως τὰ λένε καὶ θυμοῦνται βᾶσανα καὶ μεγαλεῖα οἱ γέροι δακρύζουν, βγάζουν τρέμοντας τὸ μαντήλι τους καὶ σκουπίζουν τὰ μάτια τους καὶ λένε:

— «Πᾶνε τὰ χρόνια τὰ καλά! Τώρα τί θὰ ἀπογίνουμε οἱ ἔρμιοι! Ποιὸς ξέρει τί μᾶς περιμένουν!

Κάμποσες ὅμως φορὲς ἀφήνουνε αὐτὲς τὶς ἱστορίες καὶ ἀρχινᾶνε καὶ λένε κάτι ἄλλα πράματα. τὰ λένε... κουρεμένα καὶ ἄκουρα καὶ νὰ μὴ σταματᾶνε ἀπὸ τὰ γέλια...

Φαίνεται ὅτι ξέρουν καὶ οἱ γέροι ὅτι τὰ γέλια εἶναι ὑγεία!

Στὰ χωριά, τὰ παλιὰ χρόνια, ἀλλὰ καὶ σήμερα ἔχουνε δικά τους θέατρα καὶ καραγκιόζηδες. Εἶναι κάτι κογιόνηδες ποὺ κοροϊδεύουνε ἀκόμα καὶ τὰ μοῦτρα τους. Ἐκεῖ στὰ χωριά παραγνωρίζονται καὶ στὸ τέλος δὲν ἀφήνανε κανένα ἀπείραχτο Κολλᾶνε ἀκόμα καὶ τοῦ κολοβοῦ σκυλιοῦ οὐρά!..

Ὅ,τι χαζὸ νὰ γίνῃ στὸ χωριὸ θὰ τὸ πάρουνε καὶ θὰ τὸ φτιάξουνε ἱστορία. Τοὺς δίνουνε βέβαια ἀφορμὴ κάτι μυρόχουλοι ἄνδρες καὶ κάτι χαζογυναῖκες.

Σὰ νὰ μὴν ἔφταναν οἱ ἱστορίες, μερικοὶ φτιάνανε καὶ ποιήματα καὶ τραγούδια. Τὰ ποιήματα δὲν θὰ τὰ γράψουμε ἐπειδὴ εἶναι μιὰ ξίσκεπα καὶ ντρέπεται καὶ κείνος ποὺ θέλει νὰ τὰ γράψῃ καὶ κείνος ποὺ θὰ τὰ διαβάσῃ. Ἄν θελήσουμε νὰ γράψουμε τὰ ποιήματα καὶ τὰ τραγούδια τοῦ μπάρμπα Γιώργη τοῦ Κουμουτίσου, τοῦ Μυλωνᾶ, τότε θὰ κοκκινίση τὸ καρτὶ καὶ θὰ μᾶς πάρετε μὲ κανὰ ξύλο... Γι' αὐτὸ ἄς λείπη!... δὲν σηκώνει τὸ καρτὶ καὶ ἡ πέννα σήμερα τέτοια πράματα. Τότε οἱ ἄνθρωποι ἦταν ἀληθινὰ ἀγνοοὶ καὶ σηκώνανε ὄλων τῶν εἰδῶν τὰ ἀστεῖα.

Ἄν πῆτε γιὰ ἱστορίες μὲ ὑπονοούμενα... ἄλλα πάλι! Μιὰ φορὰ ἐρώταε ἕνας, ἕναν ἄλλον πῶς εἶναι ἡ κούκλα του (δηλ. τὸ ἀραποσίτι, τὸ καλαμπόκι ποὺ λένε ἀλλοῦ) καὶ ἀρχισαν μιὰ συζήτηση γιὰ τὴν κούκλα ποὺ ἄστα νὰ πᾶν νὰ καθοῦν! Ὅσοι τὴν ξέρουν ἄς τὴν ποῦν σ' αὐτοὺς ποὺ δὲν τὴ ξέρουν, Ἐπίσης ὅσοι ξέρουν τὰ

ποιήματα τοῦ μπάρμπα Γιώργη ἄς τὰ εἰποῦν καὶ στοὺς ἄλλους γιὰ νὰ μὴ μείνουν... στραβοί!

Ἄφοῦ λοιπὸν δὲν μπορούμε νὰ γράψουμε βαρεῖα πράματα, γιὰτὶ δὲν τὰ σηκώνει ἡ δῆθεν... πολιτισμένη ἐποχὴ μας καὶ ἄς μᾶς πῆρε τὸ ποτάμι ἀπὸ τὴν ἀνηθικότητα τοῦ καιροῦ μας, ἄς γράψουμε λοιπὸν μερικά... ἑλαφρά!

Ἔνας πολὺ ἀστεῖος καὶ γλεντζῆς ἦταν ὁ γέρο Τροχαλιᾶς. Αὐτὸς τὶς ἀποκριὲς μόλις ἐρχόταν στὰ κέφια ἔμπαινε στὸ χορὸ.

— «Ἄειντε μωρ' σκρόφες πέστε μου ἕνα τραγούδι!..

Ὁ γέρο Τροχαλιᾶς ἦταν πανύψηλος καὶ τὸν πείραζε ἕνα τραγούδι ποὺ τοῦ ἔλεγαν. Τὸ τραγούδι τὸ ἀρχίζε ἡ κόρη του.

«Τί τότε ζηλεύεις Βέργω μου τὸν ψηλὸ τὸν ἄνδρα...».

Ὁ γέρος μόλις τὸ ἄκουε θύμωνε, ἀλλὰ δὲν ἔλεγε τίποτα. Μόλις τελείωνε τὸ τραγούδι σταμάταε, διαβολόστελνε τὴν κόρη του, τὶς φασκέλωνε οὔλες, σήκωνε τὴν φουστανέλλα του λίγο, τοὺς ἄφηνε... ἕναν καὶ ἔφευγε. Καὶ ὁ κόσμιος πέθαινε στὰ γέλια.

Μαζί μὲ τὸ γέρο Τροχαλιᾶ μπαῖναν στὸ χορὸ καὶ ἄλλοι γέροι. Οἱ γυναῖκες ἀναλαμβάνανε νὰ τοὺς... περιποιηθοῦνε καὶ αὐτοὺς. Σὲ ἕναν ἔλεγαν:

«Στ' ἀλάτι στὰ ἀλατόνερο ραῖζει τὸ λιθάρι
καὶ ἡ κόρη μὲ τὸ μάτι της σφάζει τὸ παλληκάρι.
Σένα σοῦ πρέπουν μάτια μου χίλιων δραχμῶνε σέλλα
καὶ πεντακόσιες ἄλογο καὶ χίλιες φουστανέλλα.
Ὅντας σὲ γένναε ἡ μάνα σου ὁ ἥλιος ἐκατέβη
καὶ σούδωκε τὴν ὁμορφιά καὶ πάλι ματανέβη.

Σὲ ἄλλον:

Γιὰ θυμήσου γέρο τὰ νιάτα σου, τὰ καμώματά σου, τὰ νάζια σου.....

Σὲ ἄλλον:

— Μπροστινέ μου ὅπου κορεύεις νὰ σὲ ἰδῶ νὰ διακονεύης
καὶ ἄλλος ἀπὸ κοντὰ αὐτὸς τὶς πόρτες νὰ τραβᾶ
καὶ ὁ τρίτος ἀπὸ κοντὰ τὰ σακκούλια νὰ τραβᾶ!!

Οἱ γέροι ἄλλοι θυμώνανε, ἄλλοι γελάγανε καὶ ἄλλοι δὲν ἤθελαν νὰ βγοῦν ἀπὸ τὸ χορὸ.

Ἄν πῆτε γιὰ ἱστορίες μὲ γυναῖκες αὐτὲς εἶναι πολλὲς, θὰ γράψουμε μόνον δύο γιὰ δεῖγμα.

Μιὰ γυναῖκα πῆγε στὸ μῦλο. Εἶχε καὶ τὴν νάκα τῆς μὲ τὸ σερνικὸ παιδί τῆς. Ἐκεῖ στὸ μῦλο εἶχε πάει καὶ μιὰ ἄλλη ἀπὸ τοῦ Τσοιωρωτᾶ. Εἶχε καὶ κείνη νάκα, ἀλλὰ εἶχε κορίτσι.

Τί τοῦ ἦρθε τοῦ μυλωνᾶ νὰ τοὺς ἀλλάξῃ τὰ παιδιά!

Κάποια στιγμὴ ποὺ ἐκεῖνες ἦντανε ὄξω καὶ χαζεύανε παίρνει ἐκεῖνος τὸ παιδί, τοὺς ἀλλάζει φασκιὰς καὶ σπαργανίδες καὶ τὰ βάνει πάλι στὶς νάκες.

Μόλις γύρισε στὸ σπῆτι ἐκεῖνη ποὺ πῆρε τὸ κορίτσι, τὸ βύζαξε καὶ στερνὰ τὸ ἔλυσε. Κάποια στιγμὴ ἔβαλε τὶς φωνές:

— Ἄνδρα μου, κακὸ ποὺ πάθαμε, οἱ ἔρμιοι!

— Τί εἶναι μωρή;

— Τὸ παιδί μας ἔγινε... κορίτσι!!!

— Ἄει νὰ καθῆς παράλυτη μοῦ ἔκοψες τὰ αἶματα! Ποιὸς ξέρει ποιὸς κογιόνης στὸ ἄλλαξε κεῖ στὸ μῦλο. Κεῖνος ὁ μυλωνᾶς θὰ τὴν ἔχει κάμει αὐτὴ τὴ δουλειά!

Πῆγε κείνη στὸ Μυλωνᾶ καὶ τοῦ λέει:

— Ἐσὺ μοῦ ἄλλαξες τὸ παιδί;

— Έγώ στο έλλαξα ή θα στο πήρε ή Γιώργαινα έπειδη έχει ούλο τοιούπερ: Καί πήγε στού Τσιορωτά και έλλαξε τδ παιδί της!

Τδ άλλο έγινε με μιá έλλη που πήγαινε νύχτα με κάποια έλλη σέ κάποιο μύλο εκεί κατά την "Ισιωμα. Είχε και κείνη τή νάκα με τδ παιδί της. Σέ ένα μέρος ήταν ένα χαντάκι και πήδηξε για νά τδ περάση. Μόλις πήδηξε τής έπεσε τδ παιδί άπáνου σέ κάτι χορτάρια. Θα περπάτησαν πάνου κάτου καννιά ώρα και λέει ή έλλη γυναίκα:

— «Δέ μου δίνεις τή νάκα και μένα νά ζαποστάσης και σύ;»

Τήν παίρνει εκείνη τήν θάνει στόν ώμο της και άφοϋ περπάτησαν κάμποσο τής λέει:

— Μωρ' τούτη ή νάκα είναι άλαφριά; έχει παιδί μέσα;

— "Έχει, πώς δέν έχει!

Έκείνη κατέβασε τή νάκα νά ιδή! Τηράει! Τίποτα!

— Μωρ' έδω δέν έχει παιδί; Τδ έβαλες μέσα στη νάκα, τδ πήρες άπό τδ χωριό;

— Μωρδ θυμάμαι καλά, τδ πήρα!

— Τότε θα τό... έχασες στο δρόμο! Για γύρισε πίσω νά ιδής, και έγώ θα πάω τά άλέσματα.

Γύρισε πίσω και τδ βρήκε άπάνου στά χορτάρια και κοιμότανε. Τυχερδ και δέν πέρασε κανιά άλουπού!

Στερνά μου λέτε ότι τά χωριά δέν έχουν θέατρα!

Τά χωριά έχουν τά καλύτερα θέατρα και χωρίς λεφτά. Οί γέροι εκεί που κάθονται στην πλατεία μιλάνε και για έλλα πράγματα. Λένε σέ ποιá μέρη είναι οί διάφοροι χωριανοί τους, τι προκοπή έκαναν, μιλάνε πιδ πολϋ γι' αυτούς που βοηθάνε τδ χωριό και κάνουν έργα, άκόμα μιλάνε γι' αυτούς που τοιμάζουνται νά φύγουν, μιλάνε γι' αυτούς που έρχονται και γι' αυτούς που φεύγουν. "Άλλοτε páλι πάνουν άπό τδ κάτω μέρος του χωριού και μετράνε πόσα σπίτια άδειασαν και páνε νά ρημάξουνε, μετράνε άκόμα και τά σπίτια που έχουν μέσα μονακά δυδ γέρους σά... νιογάμπρια. "Άλλοτε páλι λογαριάζουνε πόσους δασκάλους, γιατρούς, δικηγόρους και άλλους έπισιήμονες έχει θγάλει τδ χωριό. Έκει κάθονται και καρτεροϋνε τδν διανομέα νά τδς φέρη τά γράμματα και τά συστημένα άπό τά ξενιτεμένα παιδιά τους. Μόλις τά παίρνουν θγάζουν τά γυαλιά τους και διαβάζουν. "Αν τηράξης άπό μέσα άπό τά γυαλιά τους θα ιδής δάκρυα και θα άκούσης άναστεναγμούς. Ποιός ξέρει τί τδς γράφουν! Πόσα πράγματα κρύβει τδ κάθε γράμμα!

Άγαπητοί 'Ισραήιοι,

Τδ "Ισραήι ζή και θα ζήση! Άκόμα τις Κυριακές, τις γιορτές και στούς έπερινούδς άκούγεται και χτυπά γλυκά όπως τότε... ή καμπάνα τής έκκλησιás και οί γριές μανάδες μας άνάβουν τδ καντήλι και προσεύχονται για τά παιδιά τους. Έκει στο κοιμητήρι άγαπητοί χωριανοί βρίσκονται και τά κόκκαλα τών προγόνων μας. Έκει είναι... μά και τί δέν είναι;

Άγαπημένοι χωριανοί, όπου και νά είσαστε, ότι και νά γίνετε στόν κόσμιο, όσες θέσεις μικρές ή μεγάλες πήρατε, όσα λεφτά και άν άποκτήσατε, μη λησμονάτε τδ χωριό σας, τδ περίφημο χωριό μας τδ "Ισραήι, που πάντα στέκει εκεί περήφανο και άτενίζει τδ Μοριά. Αυτό μάς έδωκε πολλά πράγματα. Άπό έμας δέν θέλει τίποτα! Ζητάει μόνο τήν άγάπη μας!

Τί θα κάμωμε; Θα τδϋ τήν άρνηθοϋμε;

ΒΑΣ. Π. ΖΙΟΜΠΟΛΑΣ

◆ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

◆ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

◆ ΤΥΠΟΙ

Κάποτε είχε πεθάνει ένας 'Ισραήιος. Γύρω στο φέρετρο ήσαν συγκεντρωμένες πολλές γυναίκες, κλαίγοντας όμως ή καθεμιá τόν... δικό της πεθαμένο. Τότε ό γυιδς του νεκρού είπε στις γυναίκες:

— Γι' άκούστε δώ, γυναίκες: "Αν ήρθατε έδω νά κλάψτε τδς δικούς σας, νά σταματήστε. "Αν θέλετε νά κλαίτε τδς δικούς σας, έπρεπε νάχετε θάλει χάμου δικό σας... κερεστέ. Άκούς εκεί!

Μεγάλος στικοπλόκος ήταν και ό Γ. Δ. Πέρρος (Κουμουτσος). Άλλά τά άστεία του ήσαν πολϋ σόκιν, που δέν γράφονται.

"Ένας γερο - Ζορμπάς έλεγε:

— Έγώ σέ έλογο δέν καθάλω, σέ δέντρο δέν άνεβαίνω, σέ ποτάμι δέν περνάω, που θα μ' εύρη ό χάρος για νά με πάρη;!!

Μιά γυναίκα, ή Ντουκουρο - Κανέλλα, φοροϋσε, χειμώνα - καλοκαίρι, τή γιούρνα της. Και δικαιολογούσε τούτο ως έξής: ό Θεός δέν έχει άναμπιστοσύνη! (δηλ. μπορούσε νά βρέξη και τδ καλοκαίρι!).

Γ. Κ.

Ό Γιάννης Φωτόπουλος (Φωτόγιαννης) ήταν άμήμητος, έτοιμόλογος και πνευματώδης.

Κάποτε, που λόγω έλαφράς οίνοποσίας, είχε προσκρούσει πάνω σέ κολώνα, έβγαλε ιηποτικά τδ καπέλλο του και είπε: — συγγνώμη, κυρία κολώνα!!

Ό Σπήλιος Οικονομόπουλος (Κουτσοσπήλιος), που είχε τδ γνωστό καφενείο (τής Σολούς) έκολλούσε και τδϋ σκυλιού ούρά!

Για τδς Τσαντιλαίους έλεγε (έπειδη άνακατεύοντο στις έκκλησίες), ότι πάντα οί Τσαντιλαίοι κάνουν τδ σταυρό τους και μένουν... άσταύρωτοι.

(Ό γέρο Πέτρος Τσαντίλης πέθανε ως μοναχός στόν "Άγιο Νικόλα και έτάφη έμπρός στο ιερό. Ό γέρο Κωσταντής Τσαντίλης ήταν Έπίτροπος στην Έκκλησία επί έτη συνεχώς και όταν έβγαιναν τά άγια, έπεφτε μπρούμυτα και άκουμποϋσε τδ κεφάλι του στο δάπεδο. Ό υίός του Γεώργ. Κ. Τσαντίλης, έχτισε στην Άθήνα (Παγκράτι) ιδιόκτητη έκκλησία, τδν "Άγιο Φανούριο. Ό Παν. Άπ. Τσαντίλης ήταν πολλά χρόνια έπίτροπος και με προτροπή του ό γιός του 'Ιωάννης είχε έπισκεύσει τδν "Άγιο Θανάση).

Γ. Κ.

Ό ίδιος ό Κουτσοσπήλιος έλεγε και τά έξής για τδν Λουκά Κώτσιρα, όταν πήγε στη Μεγαλόπολι για συμπέθερος τδϋ Γρηγόρη Κώτσιρα στο σπίτι τδϋ Β. Καγιά και έπρόκειτο νά άναχωρήση.

Ἀποκαιρέωντας τὴν ὑποψηφία νύφη του Ἑλένη (Λέλα) τῆς ἐτόνισε:

— Ὄταν πάτησε τοῦ Λουξ (Λουκᾶ) ἡ μπότα, μέσα στοῦ Καγιᾶ τὴν πόρτα, μὴ φοβάσαι Λέλα τὸ συγκέσιο!! Θὰ γίνῃ! (καὶ ἔγινε).

Τὸν Λουκᾶ τὸν ἔλεγε καὶ «Πάτημα», διότι φοροῦσε, τὸν χειμῶνα κυρίως, μπότες. Καὶ διαρκῶς ἔλεγε: θὰ τὸν «τοιλοπατήσω»!

Γ. Κ.

Ὁ Φώτης Ντούσιος ἢ Ντουσιόπουλος, πού ἔζησε πολλὰ χρόνια στὸ χωριό, ἦταν πολὺ ζωηρός, εὐσταλὴς καὶ γλεντζές. Ἦταν, ἀκόμα, ἀνιψιὸς ἀπὸ μητέρα, τοῦ μοναχοῦ τοῦ Ἀγ. Νικόλα Πέτρου Τσαντίλη. Ἐπειδὴ αὐτὸς ἐστερεῖτο χρημάτων καὶ ὁ θεῖος εἶχε γερὸ κομπόδεμα, ἐσκάρωσε τὸ ἐξῆς τέχνασμα: Ἔστειλε τὸν Ἡλ. Κυριαζῆ (Μαυρολιᾶ) μιὰ νύχτα στὸν Ἅγιο Νικόλα, ὅστις ἀνέβηκε στὸ κελί, ἔβγαλε μερικὰ κεραμίδια καὶ εἶπε πολὺ σοβαρὰ καὶ ἐπιτακτικά:

— Πέτρε, Πέτρε, τὰ λεπτὰ πού ἔχεις νὰ τὰ δώσης τοῦ Φώτη καὶ τὴ μπιστόλα σου στὸν Μαυρολιᾶ!!

Ἐντρομος ὁ μοναχὸς γιὰ τὸ... θαῦμα, ἐρώτησε:

— Ἄν εἶσαι ὁ Ἅγιος νὰ ἀστράψης!

Τότε ἄναψε μπαρούτη ὁ Μαυρολιᾶς καὶ ἔφεξε!!

Κατόπιν τούτου • Πέτρος ἔδωσε τὰ ζητούμενα!..

Γ. Κ.

Στοῦ «Μοραῖτη» ἔγινε μιὰ πολὺ ὁμορφὴ φάρσα, πού ἐπροκάλεσε ζωηρὴ ἀνησυχία καὶ φόβος στοὺς Ἰσρααίους, πρὸ τοῦ 1910, ὅταν ὁ λήσταρχος Καράμπελας ἀλόωνιζε καὶ τὴν περιφέρειά μας. (Πολλοὶ Ἰσρααῖοι, ὅπως διηγοῦνται οἱ παλαιοί, εἶχαν δὴ τὸν Καράμπελα στὰ Ντραβέικα Καλύβια, στὸν Ἅγιο Νικόλα, καὶ ἀλλαχοῦ).

Οἱ νεαροὶ τότε Ἴω. Ἀνδριόπουλος (γιατρός), Γρ. Καραλής κ.ἄ. εἶχαν ἀρπάξει μιὰ - δυὸ κόττες, πού ἐξεκοκκάλισαν στοῦ «Μοραῖτη». Γιὰ νὰ προκαλέσουν ὄμως ἐντύπωση στὸ χωριό, ὅταν ἐτελείωσαν, ἄφησαν πάνω στὰ κόκκαλα τῶν ὀρνίθων, μιὰ ἀνακοίνωση, πού ἔλεγε:

— Ἐδῶ πέρασε ὁ Καράμπελας!

Φόβος καὶ τρόμος ἐπροκλήθη στοὺς Ἰσρααίους, πού ἔμαθαν ὅτι ὁ Καράμπελας εἶχε τὸ θράσος νὰ ζυγώσει τόσο κοντὰ στὸ Ἰσαρι!...

Κι' ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ Καράμπελα, θὰ πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν ὅτι γύρω στὰ 1905 ὁ ἀρχιληστής συνέλαβε στὴν «Παναγιὰ» τὸν Νικολὸ Σακελλαριάδη, πατέρα τοῦ βουλευτοῦ, καὶ τὸν ἄφησε ἐλεύθερο μόνον ὅταν κατεβλήθη, ὡς λύτρα, ἓνα σημαντικὸ χρηματικὸ ποσό...

Τοῦ Κούκη τὸ ρέμμα πῆρε τὸ ὄνομα κάποιου Κούκη (ἀπὸ τοὺς Ζερβαίους ἦτο, συγγενὴς τοῦ Τσακμάκη). Ἦταν ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῶν παιδιῶν. Γύριζε μὲ κάμποσα ραβδιὰ κάτω ἀπὸ τὴ μασχάλη του.

Ἄλλος, διανοητικὰ ἀνάπηρος, ἦταν ὁ Χρῆστος Διον. Κατριβᾶνος. Ἦταν ὑδροκέφαλος καὶ περπατοῦσε συρόμενος ἐπὶ τῆς γῆς.

Τὸ σπίτι του ἦταν πάνω ἀπὸ τὸ Κοινοτικὸ Γραφεῖο (σήμερα δὲν ὑπάρχει) καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο παλιὰ γιὰ Ἑλληνικὸ Σχολεῖο.

Ἦταν ἀγαθὸς ἀλλὰ φλύαρος καὶ ἡ κατάστασις του ἐπροκαλοῦσε τὸν γενικὸ οἶκτο. Ἀπέθανε σὲ ἡλικία 18 - 20 ἐτῶν.

Ἐνας παλιὸς τύπος ἦταν ὁ γέρο Παν. Ρούπας, πού ἦταν γνωστὸς μὲ τὸ ὄνομα Κώτσιος Ντουνιας. Ἐκανε θελήματα. κουβαλοῦσε νερὸ στὰ μαγαζιά, ἔπινε τὰ «βιάνια» (κρασιὰ πού ἔμεναν - ἀποπλύματα) καὶ ἔλεγε διάφορα αὐτοσχέδια ποιήματα.

Γ. Κ.

Ἄλλοι εὐθύμοι καὶ καλοκάγαθοι τύποι ἦσαν ὁ Ἀντρέας Ρούπας (ἢ βασιλιάς) καὶ ὁ Παν. Κυριακόπουλος (ἢ Μπίτης).

Ὁ πρῶτος ἔκανε θελήματα, ἦταν πρόθυμος καὶ ἐξυπηρετικὸς, ἐκαμάρωνε δὲ μὲ τὰ... λιλιὰ, πού κρεμοῦσε στὸ σακκάκι του.

Ὄταν τὸν πείραζαν ἀπαντοῦσε στερεότυπα: ἄχ, καημένε!.. Ὁ Παν. Μπίτης διετέλεσε καὶ ταχυδρόμος Ἰσαρι — Σταθμοῦ. Ἐκαμάρωνε ὅταν τὸν παίνευαν καὶ ἔφερνε τὸ χέρι του στὸ μουστάκι. Ἐκανε τὸν καλλίφωνο ὅταν τὸν ἔβαζαν νὰ τραγουδήσῃ.

Ὄταν ἐδολοφονήθη ὁ βασιλιάς Γεώργιος στὴ Θεσσαλονίκη, ἐφώναξε ὁ Χρῆστος Κυριακόπουλος πού ἦταν κλειδοῦχος στὸ Σ. Σταθμό, τοῦ γέρο Λινάρδου πού ἐπόπιζε τὸν κῆπο του ἐπάνω ἀπὸ τὸ Σταθμό:

— «Λινάρδο! Ἔ ρέ, τόμαθες ρέ! — Ὄοχι, τί ἔγινε ρέ!

— Τὸ Βασιλιά τὸν ἐσκοτώσανε ρέ! — Ντόου Ντό! τί τοὺς ἔκανε ὁ ἄνθρωπος ρέ!

Καὶ ἔκανε τὸ σταυρὸ του!!

Α. ΜΠ.

Μιά, πού τὸ τραβοῦσε ἡ καρδοῦλα τῆς τὸ κρασάκι, ὄνομα καὶ μὴ χωριό, ἄμα τελείωσε τὸ ζύμωμα ἐκατέβη στὸ κατώγι, ἐγένετο τὴν κανάτα, ἀνέβη ἐπάνω, τὸ ἐρροῦφηξε καὶ ἀποκοιμήθη.

Ἦστερα ποῖς ξέρει ἀπὸ πόση ὥρα ἐξύπνησε στουπὶ στὸ μεθύσι καὶ καθὼς εἶδε τὸν ἥλιο στὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο ἐνόμισε πὼς ἦταν ὁ φοῦρνος. Ἀμέσως ἐπῆρε τὸ πλαστήρι κι' ἐπέταγε τὰ καρβέλια στὸ δρόμο. Κάποια γυναίκα πού ἐπερνοῦσε ἔτρεξε στὸ σπίτι τῆς κι' ἐπρόλαβε τὰ μισὰ καρβέλια καὶ τῆς τὰ ἔψησε καὶ τῆς ἔλεγε: τί ἔκαμες μωρ μαύρη μωρ κουρούνα, ἐτάίσεις τὰ σκυλιὰ καὶ τὰ γουρούνια μὲ ζυμάρι;

Α. ΜΠ.

Ὄταν ἦρθε τὸ παιδί τοῦ Γλαντζινογιάννη ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ τοῦ ἄφησε ὅταν ἔφυγε τὸ ἡμίψηλο, τὸ ὠρολόγι καὶ τὰ κιάλια. Καὶ ὅταν ὁ Γλαντζινογιάννης ἐπερνοῦσε ἀπὸ τὴν ἀγορὰ γιὰ νὰ πάῃ στὰ πρόβατα καὶ ἐφοροῦσε τὴ φουστανελλίτσα του, τὸ μαῦρο ἡμίψηλο, τὸ ὠρολόγι μὲ τὴν καδένα καὶ τὰ κιάλια κρεμασμένα στὸ στήθος, — θέαμα ἀποκριάτικο, — ἄλλοι ἐχειροκροτοῦσαν, ἄλλοι τοῦ ἐφώναζαν εἰσοὶ ὠραῖος μπαρμπαγιάννη. Τὰ δὲ παιδιὰ τὸν ἔπαιρναν ἀπὸ κοντὰ καὶ τὸν ρωτοῦσαν: Εἶναι δέκα (ἢ ὥρα) μπαρμπαγιάννη, — στὸν πόντο παιδί μου!

Α. ΜΠ.

Ὄταν ὁ Τηλέμαχος τοῦ Μαυρολιᾶ, πού ἐργαζότανε στὴν Ἀθήνα, ἐκατέβη στὸ χωριό, ἔκλεψε τὸ κορίτσι τοῦ Γλαντζινογιάννη.

Ἄμα τόμαθε ὁ Γλαντζινογιάννης λέγει στὴ γυναίκα του: Ἐγὼ Μαριὰ θὰ πάω γιὰ κλαρὶ γιὰ τίς γίδες κι' εὖ νὰ πᾶς στὸν ντελέγραφο νὰ μάθης τὰ μαντάτα, τί τόκανε τὸ κορίτσι ὁ Ἀλέρμαγος, (ἀντὶ Τηλέμαχος) νὰ ντελεγραφήσῃς νὰ τὸ φέρῃ πίσω!!

Α. ΜΠ.

Ὁ μακαρίτης Κώστας Ζέρβας (Τζιούμας) περίφημος γιὰ τίς οἰνοποιίες του, ἔλεγε ὅταν τὸν ρωτοῦσαν γιὰ τὸν γιὸ του Χαράλαμπο (τί δουλειὰ κάνει στὴν Ἀθήνα).

— Εἶναι σεφέρης (σωφέρ) ὁ Λαμίας!..

Καρμυραϊκό ανέκδοτο, πού διηγείται ο Θ. Άλ. Παρασκευόπουλος: Κάποτε πήγαν στο χωράφι του Άλ. Παρασκευόπουλου οί Γιάννης Τσαρπός και Τέλης Ζαμπούκος, γιά να καλλιεργήσουν μέ τὰ άροτριώντα ζώα τους. Άλλά έπιασε ή βροχή. Μπήκαν στο καλύβι και περίμεναν να σταματήσει τὸ νερό. Μέ την εύκαιρία αὐτή έσυμφώνησαν να κάτσουν να φάνε.

Και κάθε φορά πού έβγαινε ο Παρασκευόπουλος να ιδῆ πώς πάει ο καιρός και παρακαλούσε: κράτα θεούλη μου!.. ο Τέλης έλεγε σιγά: βρέξε θεέ μου!!

Ο γνωστός εύφουλός και λαϊκός σατιριστής Γρηγ. Δημητρακόπουλος, από τῆ Μεγαλόπολι, είχε στιχουργήσει λαϊκό τραγούδι, μιὰ περικοπή του όποιου έλεγε:

—...Στου Μπάστα και στοῦ Ίσαρι
πούναι οί δανοφιλήστρες!!

Δέν εἶναι γνωστόν πού έστήριζε τὸν ίσχυρισμό του ο Γρηγόρης (για δανοφιλήστρες στο Ίσαρι και Βάστα)!...

Γιά τὸν πάππο τῶν Βουζικαίων Δημήτρη (άπόγονοι Δ. Ήλ. Βουζίκας Μεγαλόπολις, Έμ. Ί. Βουζίκας, καθηγητής Πανεπιστημίου, Άθῆναι κλπ.) λέγουν τὸ εξῆς άφελές ανέκδοτο: Πῆγε κάποτε στο Δῆμαρχο Λυκοσοῦρας να «δηλώσει» τὸ γάϊδαρό του.

Ο Δῆμαρχος τὸν ρώτησε:

— Τί θέλεις, Δημήτρη;

— Ήρθα να δηλώσω τὸν Δῆμαρχό μου!, άπάντησε εκείνος.

Ο Δῆμαρχος, πού έκανε πώς δέν άκουσε ξαναρωτῶ γιά να βεβαιωθεί:

— Τί εἶπες Δημήτρη;

— Ήρθα να δηλώσω τὸν Δῆμαρχό μου! Ξαναλέει ο γερο Βουζίκας.

— Ποιὸν Δῆμαρχό σου; άπορεῖ ο Δῆμαρχος.

— Νά! τὸν γάϊδαρό μου, διευκρινίζει ο γέρος.

Οί παριστάμενοι σκάσανε στα γέλια. Και από τότε κολλήσανε στον Δ. Βουζικῶ τὸ παρατσούκλι «Δῆμαρχος», πού τὸ ξέρανε οί παλαιότεροι.

Νὰ φοβᾶσαι...

— Τὴν π λ ἄ ν η τοῦ Πατσιατζῆ,

— τὴν π έ ν ν α τοῦ Καντιῆ,

— τὸ φ α κ ὸ τοῦ Γαβαλᾶ!

(Ί σ α ρ α ἰ ἰ κ ο)

Ίνας πετροπόλεμος

Ο έπισυμβὰς τελευταίως θάνατος τοῦ Ίσαραίου Χρήστου Άλέξη Ρούσσου, μοῦ θύμισε μαζί μέ τὴν άξιόλογον δρᾶσιν του εἰς τὴν Άμερικὴν και τὰς Άθῆνας και τὸν περίφημον πετροπόλεμον μετὰ τὸ 1897, στο Ίσαρι.

Ο Χρ. Ρούσσος ἦτο ο άρχηγός τοῦ έπάνω Χωριοῦ, τῶν Όρεινῶν, και ο Ίωάν. Άνδρ. Κατριβάνος, τοῦ Κέντρου και λοιπῶν νοτίων. Ήσαν τότε και οί δύο μαθηταί τοῦ Γυμνασίου Τριπόλεως.

Βραδύτερον έγνώρισα και τοὺς δύο καλά, αλλά δέν τοὺς έρώτησα πώς και διατῆ προεκλήθη ο πετροπόλεμος αὐτός.

Τὸ αἴτιον τοῦτου ἴσως θὰ πρέπει να άποδοθῆ εἰς άντιζηλίας τῆς έφηβικῆς ἡλικίας ἢ εἰς πολιτικὰς άντιθέσεις ἢ τὸ πιθανώτερον, κατ' άπομίμῃσιν τῶν πετροπολέμων, πού ἦσαν τότε τῆς μόδας εἰς τὰς Άθῆνας.

Παιδιά τοῦ χωριοῦ, πού εἰργάζοντο εἰς Άθῆνας «ρογιασμένα» εἰς άφεντικά γιά μικροδουλειές, έπιστρέφοντας στο χωριὸ κατὰ τὰς έορτὰς και ἰδίως τὸ Πάσχα, έκτὸς τῶν βαρελῶτων και τῶν βεγγαλικῶν πού έφερναν από τὰς Άθῆνας, έφερναν και τὰς έντυπώσεις των γιά τοὺς πετροπολέμους.

Άς σημειώσωμεν έδῶ πώς διεζήγοντο οί περίεργοι αὐτοί πετροπόλεμοι εἰς τὰς Άθῆνας. Παιδιά τῶν συνοικιῶν, άνεργοι, «κουτσαβάκια» από τὰς συνοικίας τῶν Πετραλώνων, Ψυρρῆ, Μεταξουργείου, Πυθαράδικων κλπ. ἤρχοντο γιά άσημάντους άφορμὰς ἢ από «φιλότιμο» εἰς όρμητικὰς συρράξεις.

Εἰς τὰς συγκρούσεις αὐτὰς έκρησιμοποιούσαν πέτρας και σφενδόνας, τὰ άποτελέσματα δέ πολλακίς ἦσαν αίματηρά.

Εἰς τοὺς πετροπολέμους αὐτοὺς πολλές φορές μετεῖχον και τὰ πατριωτάκια μας, πού άφηναν γι' αὐτοὺς τὴν έργασία των, δηλ. τὰ θελήματα. Εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν δταν γύριζαν τὸ βράδυ εἰς τὰ άφεντικά ξμειναν νηστικά και δούλευε ο περίφημος βούρδουλας...

Τόσον ζωνραὶ ἦσαν αἱ συμπλοκαὶ τῶν Άθηνῶν τῆς έποχῆς εκείνης, ὥστε ὄχι ὀλίγας φορές επενέβαινε δια να διαχωρίση τοὺς συμπλεκομένους και ἡ Άστυνομία. Άλλά συνέβαινε τότε και τὸ εξῆς καταπληκτικόν: παρεσύροντο από τὸ μένος τῶν συμπλεκομένων και οί άστυνομικοὶ και μετεῖχον εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην ὀμάδα!...

Κάπως παρόμοιος ἦτο και ο Πετροπόλεμος τοῦ χωριοῦ μας, πού εἰστοροῦμε.

Ξεσηκώθηκαν ὅλα σκεδόν τὰ παιδιά από 10 ετών και άνω και ἐπὶ πολλὰς έβδομάδας τὸ χωριὸ εὑρίσκετο εἰς... πετροεμπόλεμον κατάστασιν.

Κάθε Σάββατον μεσημέρι ἢ Κυριακὰς ἢ έορτὰς ξεκινούσαν από τὰς συνοικίας τὰ παιδιά γιά τὴν έκστρατεία, διηρημένα, αναλόγως τῆς γειτονίας, συγγενείας ἢ φιλίας εἰς δύο παρατάξεις.

Καιτὴ τὴν μεσολαβοῦσαν έβδομάδα κατεβάλλοντο έκατέρωθεν μεγάλα προπάθειαι προσηταιρισμοῦ ομηαινόντων άγωνιστῶν, και κυρίως τῶν τυχόν εὑρισκομένων εἰς Ίσαρι άποδήμων νέων εἰς Άθῆνας.

Εγὼ προσωπικῶς, λόγω ἡλικίας, δέν παρευόρθην εἰς τὴν περίεργη αὐτὴ μάχη τῶν νέων τοῦ χωριοῦ μας.

Ο Χρ. Ρούσσος εἶχε ύπαρχηγόν, σὸν έπιτελέρχην να ποῦμε, τὸν ζωνρὸν Στάθην Ν. Σμυρνῆν και πολλοὺς ἄλλους έπιτελεῖς.

Άλλά και ο Ίωάν. Κατριβάνος εἶχε ὀμοίως τὰ ἰδικὰ του στελέχη. Εγίνοντο σσοκέψεις και εοτέλλοντο ὡς άνικνευταὶ κυρίως οί μικρότεροι. Οί βόρειοι ἦσαν προνομοῦχοι και κατελάμβανον τὴν ὕπερθεν τῆς συνοικίας των «Πλακίτσαν».

Όπως δέ μοῦ έλεγε κάποτε ο Άσσημ. Β. Ξηρόκωστας, γεωπόνος εἰς Άμερικὴν, μαθητῆς τότε τοῦ Έλλην. Σχολείου Μεγαλοπόλεως, ὅστις έλαβε μέρος εἰς τὰς επειρήσεις τοῦ πετροπολέμου, και οί Νότιοι κατέρωθωσαν να ὕπερφαλαγγίσουν τοὺς βορείους από τὸν Άγ. Βασίλειον — Μεγάλο Πουρνάρι — Τυροκάλυβο, καταλαβόντες μάλιστα και τὸν Άγ. Ἡλία!..

Όλα τὰ μεγάλα παιδιά τῶν διαφόρων οικογενειῶν έλάμβανον μέρος εἰς τοὺς πετροπολέμους, Ρουσσαῖοι, Κατριβαναῖοι κατ' άρχάς, και άκολούθως Μπακαῖοι, Ρουπαῖοι, Σκουρῆδες, Ξηροκωσταῖοι, Δουκουραῖοι, Τσουτσουμπραῖοι, Τσαντιλαῖοι, Σμυρνῆδες, Βουζικαῖοι, Νιαμαλαῖοι, Δρακοπουλαῖοι, Κυριαζαῖοι, Ζιομπολαῖοι, Καφεντζαῖοι, Βελαῖοι, Ζερβαῖοι, Κοτσιραῖοι, Τιγκαῖοι, Λαμπραῖοι, Χροναῖοι, Τζεμαῖοι κλπ.

Εκ τῶν πρωτεργατῶν τοῦ πετροπολέμου ο μὲν Χρ. Ρούσσος μετηνάστευσε εἰς τὴν Άμερικὴν και προώδευσε, ο δέ άτυχῆς Ίω. Κατριβάνος, σπουδάσας νομικά, μετέσχε τοῦ πολέμου 1912 - 13, άποθανὼν ὡς ψυχοπαθῆς εἰς Κέρκυραν.

Δὲν γνωρίζω πῶς ἀντέδρασαν εἰς αὐτὸν τὸν ἐμφύλιον πόλεμον ἢ Ἀστυνομία, ποὺ διέθετε 20 χωροφύλακες, οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ γονεῖς.

Θυμοῦμαι μόνον ὅτι κάποια ἡμέρα εἶδα τὸν ἐκ τῶν ἀρχηγῶν Ἰωάν. Κατριβάνον μὲ δεμένο κεφάλι. Ἴσως αὐτὸ νὰ συνέτεινε εἰς τὴν κατάπαυσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν...

+ ΓΡΗΓ. Ν. ΚΑΡΑΛΗΣ

Ἰσρααίικα τοπωνύμια

Ἀβάφτιγα, Ἀσπρόχωμα, Ἀγία - Κυριακή, Ἀσφάκα, Ἀσπρο Λιθάρι, Ἀγιοθοδώρα, Ἀμπάρα, Ἀγιαντριάς, Ἀγριλιές, Ἀλουπότρυπα, Ἀγιο - Βασίλης, Ἀμυγδαλιές, Βαθειὰ Λάκκα, Βαρικά, Βρυσούλα, Βραχάκι.

Γοῦρνες, Γκλιάτα τῆ φτέρη, Γλύνα, Γερακοφωλιά.
Δάφνη, Ἑλληνικό, Ζάχου.

Κατσούλας Χορός, Κορύτες, Κουβελάκι, Κοτρώνια, Κοκκινόλακκα, Κούμαρο, Κούτσουρα, Καλουπάκι, Κρύα, Κανελλάκια, Κερασιές, Κουφάλας τὸν κ..., Καλτσέικα, Καστανόλογγος, Κιουπάκια, Καλάμι, Κοκορεβιθιές, Κουβέλι, Κούκη, Κοτρωνάκι.

Λαιμούλια, Λυκοκούμαρο,

α

Μικρὸ Βουνάκι, Μίχου τ' ἄλωνι, Μπαληκούρα, Μεγαμπέλι, Μπαλῆ βαρικό, Μεγάλο Πουρνάρι, Μεγ. Χωράφι, Μαρκέσι, Μαραθιές, Μεγάλη Λάκκα, Μνήματα, Μούσα, Μοραίτη, Μαζακόρρεμα, Μπουρλέσσια, Μεσορράχη.

Ντελῆ τὸ λάζο, Ξυνέικα.

Παναγία, Πιλιάκα Βρύση, Πλαγιές, Πλάκα, Πλακίτσα, Παλιοχώρι, Περιβολάκι. Πισαμπέλια, Παλιόσπιτα.

Ράχες, Ρωμείκα, Ρίγανες.

Στουρνάρια, Σπαῆ Λάκκα.

Τσιακλῆ Βρύση, Τυροκάλυβο, Ταβέρνα, Τούρλα.

Φτερόλακκα.

Χήρας δάκρυα, Χροῦσα βουνό, Χοντρά δέντρα.

Ἰσρααίικα παρατσούκλια

Ἀλούπη, Ἀρτσαβέλας, Ἀλάκος, Βαρβάτος, Βαρθολόμης, Βραχάκης, Βέζος, Βιρβῆς, Βασιλιάς, Γκαγκανῆς, Γιούκας, Δήμαρχος, Ζιούνης, Θήτας, Ἰσαρης

Κούνιας, Κίτσος, Καψάλης, Κυλίτης, Κουντάνης, Κοσιανίτης, Κοράκης, Καφφενές, Κόλλιας, Κουμοῦτσος, Κολιτήρης, Κατσούλης, Καραγιάννης, Καρμίρης, Καρδάσης, Κακαβούλας, Κανταλῆς, Καγιανῆς, Καμπανόγιαννης, Καρῆς, Κατσιέπας, Κλάπας, Καπετάνιος, Κορύτος, Κούμπλας, Κούγιας, Κόκκος, Καλαντῆς, Κολοκοτρώνης.

Λαρδούκας, Λύγδας, Λιβανὸ - Γιαννης, Λύγκος, Λάγιος, Λέντος, Λόρδας, Λοῦξ

Μπάρμπιλας, Μούτας, Μπουρδούλης, Μπρότσος, Μπαζοῦκος, Μπέης, Μαργαγούζος, Μανικάκης, Μπιμπίτας, Μπίτσης, Μπρατσάνης, Μαδοῦρος, Μπλεζένης.

Ντράβας, Ντασιακλῆς, Νταιῆς, Ντούσιας, Ντουνοῦκος, Ντουρλοῦτσος, Νᾶνος, Ντιλάρης, Ντουφεξῆς, Ντόσκα, Εὔστρας.

Πλατσιᾶς, Πατσιατζῆς, Παπαφτέρης, Παζαράκος, Περίδρομος, Παλιθαῖκος, Πονηρός, Ραμαντάνης, Ρεπετσέλης, Ρήγας.

Σῶζος, Σελούλης, Σιασιάγκας, Σκλάβος, Στέργιος, Σκυλομύτης, Σολᾶς, Σαραμπούκας, Σαμαράνης, Σκαρτσόρας.

Τζιούμας, Τζελίνης, Τοιάμης, Τσουῆς, Τσιακμάκης, Τρόχαλος, Τσανόγιαννης, Τρομάρας, Τραμποῦκος, Τοιότσορης, Τζελέχος, Τσιργιός, Τσιοτῆς.

Φυλάκος, Φασαρίας, Φλοῦτσος, Χαντζαρούλας, Χυλοπίττας, Ψειροφονιάς, Ψύχραμος.

Σπάνια Ἰσρααίικα ὀνόματα

Δημοσιεύομεν πῶς κάτω μερικὰ σπάνια θαφτιστικὰ ὀνόματα Ἰσρααίων, ποὺ ἔκαναν κάποτε ἐντύπωση:

Ἰσαρης (Δούκαρης), Βρετὸς (Ἄλ. Κατριβάνος), Βαρθολομαῖος (Κονταξῆς, πατέρας τοῦ Γ. Κονταξῆ), Ἀγαμέμνων (Ε. Ἀνδριόπουλος), Ἀδάμης (Π. Δρακόπουλος), Ἀριστομένης (Γιαννόπουλος κλπ.), Ἀριστοτέλης (Δ. Σακελλαριάδης, Ν. Κουτσουμάρης κλπ.), Διαμαντῆς (Ρούπας), Βίκτωρ (Χρ. Ρούπας), Δημοσθένης (Κ. Τσαντίλης, Δούκουρης κλπ.), Ἐλευθέριος (Ἀγγ. Σακελλαριάδης), Ἡρακλῆς (Γ. Ἀποστολόπουλος), Ἡρώδης (Φ. Βελῆς), Θεμοτοκλῆς (Χρ. Χρόνης, Γ. Κότσιρας), Κλεάνθης (Ἡλ. Τζιέμης), Κλεόμβροτος (Δ. Ἀνδριόπουλος), Λάμπρος (Ἀσ. Δρακόπουλος), Λινάρδος (Κυριαζῆς), Λουκάς (Ἀν. Κότσιρας), Λυκοῦργος (Χρ. Σιώρης), Μιλτιάδης (Ἄθαν. Τασόπουλος), Νικήτας (Ἄθαν. Σιώρης κλπ.), Νικηφόρος (Θ. Δρακόπουλος), Ξενοφῶν (Λ. Κότσιρας, Καντῆς κλπ.), Ὀδυσσεὺς (Ἄ. Κατριβάνος, Ξηρόκωστας), Πλάτων (Ἄθ. Σιώρης), Παῦλος (Θ. Ξηρόκωστας, Φ. Τζιέμης), Παντελῆς (Σιώρης), Περικλῆς (Κατριβάνος, Τσαντίλης κλπ.), Ποῦλος (Χρόνης, Κουτουλάκης), Σαράντος (Ἄθ. Σιώρης), Στέφανος (Ν. Σακελλαριάδης, Ε. Ἀνδριόπουλος κλπ.), Σωκράτης (Ἄθ. Τασόπουλος), Φίλιππος (Π. Τσαντίλης κλπ.), Τηλέμαχος (Ἡλ. Κυριαζῆς - Μαυρολιά).

Ἀπὸ τὰ γυναικεῖα σπάνια ὀνόματα ἦσαν τὰ: Εἰρήνη, Χρυσούλα, Ἀνδριάννα, Οὐρανία, Εὐθυμία, Εὐσταθία, Εὐανθία, Εὐγενία, Δέσποινα, Σοφία, Μαργαρίτα, Γαρούφω, Μαρίνα, Κονδύλω, Κρυστάλλω, Δερβένω, Ἀθηνᾶ, Ἀγλαΐα, Ἀντιγόνη Ἀφροδίτη, Βενετία, Γλυκερία, Ἐξακουστή, Εὐρυδίκη, Εὐτυχία, Θεοφανία, Ἰσιδώρα, Ἰομήνη, Κλειώ, Λαμπρινή, Λυκόσουρα, Νίνα, Ὀλγα, Πηγῆ, Ρουμπίνη, Φιλομήλα, Χαρίκλεια, Χρυσάνθη.

Οἱ νοικοῖ, τόσοσ τῶν ἀγοριῶν ὅσο καὶ τῶν θηλέων, ἔδιναν πολὺ σπάνια καὶ ἀραιοπρεπῆ ἢ χριστεπώνυμα ὀνόματα.

Σώγαμπροι... στὸ Ἰσαρι

Τὸ Ἰσαρι εἶχε πολλοὺς ξένους γαμπροὺς (σώγαμπρους). Τοὺς ἀπαριθμοῦμε:

1) Ἀνδριόπουλος Δ. Στέργιος, παντοπώλης, ἐνυμφεύθη ἀδελφὴ Νικήτα Τσαντίλη.

2) Ἀνδριόπουλος Εὐθύμιος, Δήμαρχος, ἐκ Κραμισσοῦ, ἐνυμφεύθη τὴν Ἄνναν Ν. Σακελλαριάδη.

3) Νιαούρης Ἄθαν., ἐκ Καρυῶν, ἔμπορος, ἐνυμφεύθη τὴν Δ. Ἄθ. Σιώρη.

4) Στριγγλῆς Ἄνδρ., ἐκ Βάστα, ἐνυμφεύθη τὴν Κων)ναν Ν. Καραλῆ.

5) Μασούρας Ἰωάν., ἐκ Κακαλετρίου, ὑποδηματοποιός, ἐνυμφεύθη τὴν Βασιλικὴ Π. Ρούπα.

6) Μασούρας Ἀριστ. ἐκ Κακαλετρίου, ἐνυμφεύθη τὴν Βασιλικὴν Ἡλ. Βελῆ.

7) Ἐηναβελόνης Ν. ἐκ Καρυῶν, σανδαλοποιός, ἐνυμφεύθη τὴν κόρην Ἡλ. Ζορμπᾶ ἢ Ντόρντα.

8) Ζῶης Στάθης, ἐκ Βάστα, ἐνυμφεύθη κόρην τὸ γένος Γιαλαμᾶ.

9) Μπέτσιος Δημ. ἐκ Λυκούρει, ἐνυμφεύθη τὴν Εὐανθίαν Ἰ. Κατριβάνου.

- 10) Γιαννόπουλος Ἰωάν. (Μαστρογιάννης) σιδηρουργός, ἀπὸ τὴν Ὀλυμπία ἢ Ἥλεια. Ἐνυμφεύθη τὸ γένος Κουτσουμάρη.
- 11) Παπανδρέου Ἀριστείδης (Κουτσαριστείδης), ἐκ Βάστα, ἐνυμφεύθη Βελοπούλα.
- 12) Παπανδρέου Ζῆκος, ἐκ Βάστα, ἐνυμφεύθη τὴν Ἄννα Σακελλαρίου.
- 13) Γαλάνης Ἥλ. (Σιαραμπούκας), δραγάτης, ἐκ Βάστα, ἐνυμφεύθη Ἄσημ. Δρακοπούλου.
- 14) Γαλάνης Χρῆστος, ἐκ Βάστα, ἐνυμφ. Δ. Κυριαζῆ - Κυλίτη.
- 15) Γαλάνης Κωτοαντῆς, ἐκ Βάστα, ἐνυμφ. Γ. Γεωργακοπούλου.
- 16) Γαλάνης Περικλῆς, ἐκ Βάστα, ἐνυμφ. τὴν Ἄννα Κυριακοπούλου.
- 17) Γαλάνης Πᾶνος, ἐκ Βάστα, ἐνυμφ. κόρη τὸ γένος Ρούσου.
- 18) Γαλάνης Σταῦρος, ἐκ Βάστα.
- 19) Τζανέτος Ἀνδρέας, ἐκ Βάστα, ἐνυμφ. τὸ γένος Λάμπρου.
- 20) Πέτρος Γεώργιος (Κούμπλας).
- 21) Ἀθανασόπουλος Ἰω., ἐκ Βάστα, ἐνυμφ. κόρη Γ. Ξηρόκωστα (Τσιργιού).
- 22) Κολοφύρας ἢ Σπανὸς Ἥλ., ἐκ Λυκούρεσι, ἐνυμφ. τὴν Σταυρούλα Φουσέκη.
- 23) Γεωργίου Δημ. (τ. χωροφύλαξ) ἐνυμφ. κόρη Ν. Ρούπα (Παραλιᾶ).
- 24) Τσαγκάρης Δημ., ἐνυμφ. Πέτρου ἢ Λειβαδίτη.
- 25) Τσαγκάρης Ἥλιος, ἐκ Μεσσηνίας, ἐνυμφεύθη τὴν Νικολέττα Β. Σάρρα.
- 26) Βλαχονικολὸς Νικ.
- 27) Τζᾶνος Γεώργ., ἐκ Μεσσηνίας, ἐνυμφεύθη τὴν Γεωργία Περ. Γαλάνη.
- 28) Ντουνοῦκος Γεώργ., ἐνυμφ. τὴν Βασιλικὴ Λεων. Χρόνη (Δρακοπούλου).

ΓΡ. Κ.

ἸΣΑΡΑΪΙΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

(Ἰδιωματικὲς λέξεις)

Ἄθβανιά = συκοφαντία, ἀγλέορας = ἀσθένεια λαίμου, ἀγκοῦσα = στενοχώρια, ἀγκωνή, ἀγύριγος, ἀθέωτος, ἀκλαδοῦρα, ἀκουμπέτι, ἀκούτραφος = κρόταφος, ἀλλαργεύω = ἀπομακρύνομαι, ἀλλαζοκαίρι = ἀλλαγὴ καιροῦ, ἀμπάρι, ἀλαφροῖσκιωτος, ἀλικοντάω = δυσκολεύω, ἀμφοδένω = δένω μὲ μάγια, ἀμπροσταίνω = προηγοῦμαι, ἀμορίλα = τεμπελιά, ἀναγελάω = περιγελάω, ἀνάκαρο = ἀντοχή, ἀναπάνω = ζυμώνω μὲ προζύμι, ἀναχρικὰ = οἰκιακὰ σκευή, ἀνεβάσταγος = ἀκράτητος, ἀνεσίφταγος = λαίμαργος, ἀνθρωπολάσι = πλῆθος κόσμος, ἀνταφλος = ἀπρόσεκτος, ἀνυφάνιτρα = ὑφάντρια, ἀξημέρωτος, ἀπάγγειο = ὑπήνεμο, ἀπίστωμος = ἀκοινώνητος, ἀποκαῆς = καημένος φούρνος, ἀποκορωμένο = φίδι, ἀπολιφάδι, ἀποσπεροῦ = ἀπόψε, ἀπρόφταγος, ἄρβαλος = θόρυβος, ἄραχος, ἀριολδί = κόσκινο, ἀριάνι = ἀποβουτυρωμένο γάλα, ἀρουλιέμαι = οὐρλιάζω, ἀσίφταγος = ἀπρόφταστος, ἀστράχα, ἄταρος = ἀδύνατος, ἀτός (μου), ἄτσαλος, αὐγατάω = πολλαπλασιάζω, ἀφορεσμένος, ἀφρουγκάζομαι, ἀκρόνιαγος, ἀκαήρευτος, ἀλλαργινός.

Βαγιόλι, βαρυγκόμισμα = δυσφορία βασταγὸ = γαῖδούρι, βατοίνα, βασταγούρα = γαῖδούρα, βεργασὶδ — βεργάτης, βερέμης, βίτσα, βιδάνιο, βολᾶ = φορὰ, βολάω = ἀξίζω, βουρλίζομαι, βούτα, βρωμόστομος.

Γανίλα = ἀγανωσιά, γὰρς = μήπως, γεράνιο = μπλέ, γάγκλα = στροφή, γιοῦκος, γκανιάζω = διψᾶω, γκαβός, γλύνα, γουβίτσα = παιδ. παικνίδι, γούπατο, γκλαφουνάω = ζητάω μὲ κλάματα.

Διάτανος, δυκατέρα, δράκος = ἄρσ. βρέφος.

Ἐγγομος = κοντρός, ἐδεφτού, ἐδιάκα = ἐπῆγα, ἐμπατή = εἴσοδος, ἐφτοῦνος.

Ζάβαλη = καημένη, ζάγκλα = στροφή, ζάμπακας, ζαμπουνεμένος = ἄρρωστος, ζάφτω = πίνω (κρασί), ζάπι (κάνω) = νικῶ, ζαρούγκλα = πέτα, ζερβοδίμητα = ἀνάποδα, ζεβζέκης = στραβόξυλο, ζουλάπι, ζυγιᾶ = ζεῦγος, ζακόνι.

Θέλημα = παραγγελία, θεριακωμένος = ὑπερφυσικός, θροφήματα, θέρμες = ἐλνοοσία, θράσιος = ψόφιος.

Ἰνάτι = καπρίτσιο, ἰταῖρι = σύντροφος.

Κᾶ = κάτω, καγιανᾶς = τηγαν. αὐγά, καζάντι = κέρδος, κακοντέλης = ὁ ἔχων κακὸ τέλος, κακαράντζα, καλαμίζω = μασουρίζω, καλοφάγωτο, καπροδόντης, κάργα = πλήρως, καρκάσελος = ὀλόγυμνος, κάρμα = ψοφίμι, καρούτζαφλας = λάρυγκας, κακοζάκανος = κακοφτιαγμένος, καστραβέτσι = ἀγγούρι, κασικάδα = μικρὴ γίδα, κασιφάρα = ὀμίκλη, κασοῦλα = γάτα, κάφυρο, καφαλιά, καφερός, κιβούρι, κιτεῦω - κιότης, κιώνω = τελειώνω, κλάπα, κλειδοπίνακο, κλιμαντήρα = λαχτάρα γιᾶ φαγητό, κλήρα = ἀπόγονος, κορκοσούρα, κλωνά. κογιόνος = εἴρων, κοκοπέλι = χαλάζι, κολαντρίζω = περιποιοῦμαι, κολιτσάκι = γάτζος σαμαριού. κολέγας = φίλος, κολορρίζω = δυνατὴ ρίζα δέντρου, κολοφωτιᾶ = πυγολαμπίδα, κοπιάζω = ἔρχομαι, κόρα (ψωμιού), κορακιάζω = διψᾶω πολὺ, κόρδα, κορδονούρα = ὑπερήφανη, κορφιάς, κορώνω = βρωμάω, κοτάω = γολμῶ, κουβέλι, κουμάσι = ἀκάθαρτο ὑπόγειο, κουμπές = τροῦλλος, κουρούνα = μαῦρο πουλί, κήρα, κουτσούνα, κουτουλάω = νυστάζω, κοκεμένος, κοψίδι, κριάτινη (ἀποκριά), κρισάρα, κυρούλα = γιαγιά.

Λαγκεύει (τὸ μάτι) = παίζει, λακάω = τρέχω, λαλαγκίδες. λανάρια, λαχίδα — κομμάτι ἀγροῦ, λαψάνα, λαλούδια, λιάρα (γίδα) = πλουμιστή, λιθαροπάτι = τραῦμα πατούσας, λιμαντέρα = πειναλέα, λιμπίζομαι = λαχταρῶ, λιχνάω = λιχνίζω, λοβιάρια — λόβα, λουμποῦσι = στάχυ ἀραποσ., λούρα = βέργα, λύπησι = συμπόνοια, λωθὸς = ἀδύνατος, λῶτος = κληρός.

Μαγάρα-ίζω, μαγκούφης, μαγκούφικο, μαλέτσικο = κακόμοιρο, μάνταλο = σύρτης ἀσφαλείας, μαράζι, μανῶλο = μεγάλο μπουκάλι μαρκαγούλα (σῦκο), μαρτίνα, μασιά, μαστραπᾶς = κύπελλο μὲ χέρι, ματαράτοι = στρώμα, μαχιάς (σκεπῆς), μαχτὸ = κυλὸς γουρουνιού, μελιγκόνι, Μεσοένια = Μεσσηνία, μεσικᾶ = ἐντόθια, μοιράδι = μερίδιο, μῶκος = βλάκας, ἀμίλητος, μονοβέργημα (ἀμπελιοῦ), μονοφύσι = ἀπνευστί, μουστερῆς = πελάτης, μουλαῖμκος, μούργα = λάδι ἀκάθαρτο, μouxούτα = πῆλινη λεκάνη, μουστρίζω, μπακανιάρης, μπαντανιά, μπαράκι = νόθο, μπαραμπάτης, μπαραέζι = μαντήλι καφέ, μπάσιᾶ = εἴσοδος, μπλερίνα = πλεκτὸ σάλι, μπενετάδες = ἀποχαιρετισμός, μπερκέτι = θιός, παραγωγῆ, μπεσίκι = κούνια, μπίπι = διόλου, μπλεζενιά, μπόλια = μαντήλα, μποξιάς, μπόλκα, μπουλαμάς, μπουρλιάζω, μπουχὸς = σκόνη, μπραζέρης, μπατάκα, μπατατούκα, μωρώνω = καλοπᾶνω μικρὸ.

Νάκα, νισάφι = σταμάτημα, νογάω = έννοῶ, νοματαῖοι, νόσημο, νταγιαν-
τάω = ὑπομένω, ντεμπκιάζω = εἰδοποιῶ, ντερλικώνω = χορταίνω, ντηριέμαι =
διστάζω, ντορβάς, ντωτὸς = ἀραιός, ντώνω, ντουμάνι = πολλὸς καπνός, ντοῦρος =
ὑγιής, νυφαριά = ἡ νύφη (εἰρων.), νῶμος = ὄμιος, νταμάχι = πλεονεξία, νταμα-
χιάρης, νταμπλᾶς — συμφόρησις, νταντανιάζω.

Ξαμήνια, ξεβράκωτος, ξεγάνωτος, ξάγναντο, ξεμπροσταίνω, ξεἶγκλωτος, ξε-
καπίστρωτη, ξεκλιμαντηρίζω, ξέλαση = δωρεὰν ὁμαδικὴ ἐργασία, ξελόντζα, ξεπε-
ταροῦδι, ξερολίθι, ξερολιθιά, ξεροσακαή, ξέσκουρα = ἐμπόλαια, ξεφερτσιάζω, ξε-
συνέρια, ξεχλιάινω = διασκεδάζω, ξεμπλιάζω, ξεμάχος.

Ὀλοντρόγυρα, ὀλοῦθε, ὀλημερίς.

Παγανιά, παιδοκομάω = γεννῶ, πανούϊστ = πάνω γάϊδαρε (προσταγή), πα-
νωγόμι, πανωκόρμι, πσωκάπουλα, πανουκλιάρικο πανωπροίκι, παπαρώνω, παπα-
ρούντα, παραγγολάω - παραγγολή, παραθαρρεύω, παραθάρια, παρακά(τω), παρασάν-
ταλος, παραπόρτι, πάτερο, πεδουκλώνω - πεδούκλι, πεντόβολα, περικοπά, περικοπός,
πεῖρος, πέταβρο = ξύλο σκεπῆς, πήδουλας, πιλάα. πιλαλάω, πιργιόνι, περονιάζω =
διαπερνῶ, πιστρόφια, πίτσι, πλαντιάζω, πλεύρα = πλαγιά, πλιά = πλέον. πλούντρα
= πούδρα, ποδεμή - ποδεσιά, πομπή, πορτογύρα, πουλακίδα, πουρνό, πόχα = ἀπό-
κη, προγκάω, προκάνω = προφταίνω, προσιμποῦκι = κολατσιό, πρωτόκολλο = μή-
νυσις, πυριακόνι = λίμα.

Ράσινο = μάλλινο, ρεκαλίζω = κλαίω γοερά, ρέντι = ράνπισμα ἀμπελιοῦ,
ριζάφι, ροβολάω, ρετζουλάω - ρετζούλα, ρογιάζω, ροδίκι = ραδίκι, ροκώνω =
χορταίνω, ροσόλι = σορόπι, ρούντζα = μούτρωμα, ρουτζώνω = μουτρώνω.

Σάϊσιμα, σαλαγάω, σαλιάρα = ἀλατιέρα, σάμιατι = μήπως, σκαρί, σκυλοβρω-
μάω, σθουνιά, σγόρτσα, σγούμπα, σγούψιμο = σκύψιμο, σειριά = σόϊ, σεργούνης =
ἐξευτελισμένος, σιαδῶ - σιακεῖ - σιακά, συγενικὸ = σεληνιασμός, σιδερωσιτιά, συ-
μπάω (τὴ φωτιά), συνεπαρμένος, σιουράω, σιουρίχτρα, σιούτος (χωρὶς κέρατα), σι-
φλογιάρης = βλογοκομμένος, σιφουνάω = στεγνώνω, σιχασιά, σκαλούνι, σκαλτσού-
νι, σκαμπῆλι, σκαπετάω, σκαρίζω, σκουρουχιά, σγάρτσα, σκιάζομαι = φοβᾶμαι, σκού-
ξιμο, σκουράντζος. σκουτί, σκουτικὸ, σμιρδάκι, σοῖλίτικος, σουλιμάς = ἀρμυρός,
σουρτοῦκο = ριχτὸ παλτό, σοφρᾶς = χαμηλὸ τραπέζι, σπερνά = κόλλυβα, σπέτσα
= πιπεριά, σπολάτι. σπυραλατίζω, στάκα = σιάσου, σταφυλοπάτι, σταχτοκουλούρα,
στερνά. σιχιερὸ, σιουφάτο, στραβέγκλω = μισόστραβη, στρατολάτης, στριγγλιάρικο,
στριγγλιάτα, στρούτζα = μούτζωμα, στυλοκαρδίζω, συνατοῖ μας, συριάνι, συφορια-
σιένος, σφαρδάκλι = βάτραχος, σφοντύλι.

Τακίμι = φορεσιά, ταῖνι = τάσιμα, ταρακουνάω, ταρναρίζω, τάσι, ταχειά =
αὔριο, τέμπλα = μακρὸ ξύλο, τέσσα, τζαμιλίκι, τηλωσιά, τηλώνω, τηράω, τίγκα =
πλήρες, τικλιάζω, τίλογα (εἶναι), τόκα, τραπέτσι, τουμπίτσα, τουραγνία, τουράκι,
τοῖτσιδο, τράϊστο, τρακαδιάζω, τράμπα, τραχηλιά (ροῦχο), τριβέλι, τρίβολος (διά-
βολος), τριδώνια = φαγοῦρες, τρίμερα, τριφτάδια, τριχιά, τριπιάνα, τρογύρω, τρό-
μπα = δυνατὴ βροχή, τρόχαλος, τσάγγουρο, τσαγγουρολογάω, τσεράνα = δύστυχη,
τσιάγκρα, τσιανάκι, τσιγαρίδα, τσιέπι, τσιέπη, τσινιάρικο, τσιοκάνι, τσιότρα, τσιουλάω,
τσιουλίστρα, τσιούλο, τσιουράπι, τσίτσα, τσίλικας = κλίτσικας, τσελίκι = δυνατό,
τέζα, τεζάχι, τσαγγλίζω = χτενίζω, τσάγγλα, τσακόνι.

Φάγνα, φορτωτήρα, φούρκα, φούρλα, φτερακάω, φῶλος, φακλάνα, φαρμα-
σῶνος = ἀγέλαστος, φαφατιάζω, φελάω = ἀξίζω, φέρισα, φλέντζα, φορτσέρι, φου-
μίζω, φανταλιά.

Χαῖλώνω, χαβδαλιάζω, χαλές, χαλιουράω, χαρανί, χαράρια, χασαπουλειό, χα-
σκαράω, χαφταλεύρης, χάχαλα, χεριά, κερόβολο, κλεμπονιάρης, κλιὸ (νερό), κλι-
αίνω, κλίψη, κβόβλη, κολιάω, κορίδι, κοῦϊ, κουλιάρι, κουνέρι, κούνη, κουκουλιέμαι,
κουγιάζω.

Ἡ λαϊκὴ θυμοσοφία

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΙΚΑ

Μερικὲς παροιμίαι, ποὺ χρησιμοποιοῦσαν συνήθως οἱ παλαιοὶ Ἰσραῖοι, προδί-
νουν τὸ βάθος τῆς λαϊκῆς θυμοσοφίας. Παραθέτουμε τίς πρὸ κάτω:

- Ἄνθρωπος ἀπὸ οπίτι καὶ σκυλί ἀπὸ μαντρί.
- Ἀνύπαντρος προξενητὴς γιὰ λόγου του δουλεύει.
- Τὴ μύτη του νὰ πέση χάμου, δὲν σκύβει νὰ τὴν πάρη.
- Θέρος, τρύγος, πόλεμος!
- Βοήθη με φτωχὲ νὰ μὴ σοῦ μοιάσω.
- Γαῖδουρινὰ μούτρα δὲν γερνοῦν ποτέ.
- Γειά μου, πλούτη μου!
- Κλαῖν' οἱ χῆρες, κλαῖν' κι' οἱ παντρεμένες.
- Ψύλλους στ' ἄχυρα!
- Ὁ βήχας, ὁ παρὰς καὶ ἡ ξυπολυσιὰ δὲν κρύβονται.
- Ἐγγυητὴς, καλοπληρωτὴς.
- Ἄπ' ὅ,τι φορεῖ, κλέφτη δὲν φοβᾶται.
- Ἡ φτώχεια φέρνει γκρίνια.
- Μάθε τέχνη κι' ἄστηνε κι' ὅταν πεινάσης πιάστηνε.
- Ὁ τρελλὸς εἶδε τὸν μεθυσμένο καὶ λάκησε.
- Ἄβουλος ὁ νοῦς, διπλὸς ὁ κόπος.
- Ἄλλοι παπάδες, ἄλλα βαγγέλια.
- Μπῆκε ὁ λύκος στ' ἄντερα.
- Θὰ βάλω τὸν κόπανο νὰ κλάψη.
- Ἐπῆγε σὰν τὸ σκυλί στ' ἀμπέλι.
- Τί νὰ κάνη ὁ κρύος τοῦ πεταγμένου;
- Σὰν τ' αὐγὸ στὰ δυὸ λιθάρια.
- Τί τὸ θέλεις τὸ χρυσὸ λαήνι καὶ νὰ φτῆς τὸ αἶμα μέσα;
- Ἐγὼ τὸ λέω τοῦ σκύλου μου κι' ὁ σκύλος στὴν οὐρά του.
- Κάθε τόπος καὶ ζακόνι.
- Τὸ μῆλο κάτ' ἀπ' τὴ μηλιά θὰ πέση.
- Κατὰ φωνὴ κι' ὁ γάϊδαρος!
- Σὰν τὴ στάλα στὸ κλαρί.
- Ζωὴ καὶ κόττα!
- Ἐκεῖ ποὺ τρώει τὸ σκυλί, γαυγίζει.
- Γιὰ ψύλλου πήδημα!
- Ἄλλοῦ ὁ παπᾶς κι' ἄλλοῦ τὰ ράσα του.
- Ἄλλα τὰ μάτια τοῦ λαγοῦ κι' ἄλλα τῆς κουκουβάγιας.
- Βγῆκε ἡ πομπὴ στὸ δρόμο καὶ κοροῖδεύει τοὺς διαβάτες.
- Ἐρμα μαντριὰ γεμάτα λύκους.

Προλήψεις

Ἀπὸ τίς πρὸ συνειθισμένες προλήψεις τῶν παλαιῶν Ἰσραῖων, ἦσαν καὶ οἱ ἑξῆς:

- Τὴ νύχτα δὲν δανεῖζουν κρισάρα καὶ ἀλάτι.
- Δὲν κυττάζονται τὴ νύχτα στὸν καθρέφτη.
- Ὅταν καίει ἡ σιδερωσιτιά, θάρθουν λεφτά.
- Ὅταν σὲ τρώει τὸ ἀριστερὸ χέρι θὰ πάρης λεφτά.
- Στὴν πλάτη τῶν σφαγμένων ζώων ἢ στὸ στήθος τῆς κόττας ὅταν ὑπάρχη τρύπα σημαίνει θάνατος.